

**EKONOMI
HÖGSKOLAN**
Lunds universitet

Företagsekonomiska institutionen

FEKK01
Examensarbete,
kandidatnivå HT07

Den svenska revisionens framtid på spåret

– revisionsplikten i Danmark utifrån ett kreditgivarperspektiv

Handledare:
Erling Green
Carl-Michael Unger

Författare:
Mattias Nilsson
Christian Rurfors
Caroline Zakrisson

Sammanfattning

Uppsatsens titel: Den svenska revisionens framtid på spåret – revisionsplikten i Danmark utifrån ett kreditgivarperspektiv

Seminariedatum: 17 januari 2008

Kurs: FEKK01, Examensarbete kandidatnivå, 15 poäng

Författare: Mattias Nilsson, Christian Rurfors, Caroline Zakrisson

Handledare: Erling Green, Carl-Michael Unger

Nyckelord: Revisionsplikt, kreditbedömning, kreditgivning, Danmark, små aktiebolag

Syfte: Uppsatsens syfte är att återge ett antal danska banktjänstemäns bilder av konsekvenserna av revisionspliktens avskaffande och försöka utröna om Sverige kan dra några lärdomar av dessa.

Metod: En kvalitativ metod med en induktiv-deskriptiv ansats och semistrukturerade öppna intervjuer. Intervjuerna har genomförts med sex banktjänstemän på fyra olika banker i Danmark. Samtliga intervjuer har ägt rum på respektive respondents bankkontor i Köpenhamn.

Teoretiska perspektiv: Teorier kring kreditbedömningsprocessen och informationsasymmetri. Utöver detta även normer och lagstiftning kring revision och kreditgivningssystem i Danmark och Sverige.

Empiri: Samtliga banktjänstemän menar att effekterna av avskaffandet av revisionsplikten än så länge varit obetydliga för deras kreditgivningsarbete. Detta då ytterst få aktiebolag frånvalt revisionen. Reviderade räkenskaper nämns av samtliga respondenter ha stor betydelse vid kreditbedömning av ett företag.

Resultat: Effekterna av avskaffandet av revisionsplikten i Danmark har varit förhållandevis små för kreditinstituten. Anledningen till detta är i stor utsträckning den betydelse som tillförlitlig finansiell information har för kreditbedömningen. Dagens fullständiga revision anses kunna ersättas med en förenklad version som ändå ger den information som kreditinstituten anser nödvändig. I Sverige förordas ett successivt avskaffande av revisionsplikten, samt en uppmjukning av revisorerens oberoenderegler.

Abstract

Title: Tracking down the future of Swedish audit – the audit obligation in Denmark from a credit granting perspective

Seminar date: 17th of January 2008

Course: FEKK01, Degree Project Undergraduate level, Business Administration, Undergraduate level, 15 University Credit Points (UPC) or ECTS-cr

Authors: Mattias Nilsson, Christian Rurfors, Caroline Zakrisson

Advisors: Erling Green, Carl-Michael Unger

Key words: audit obligation, credit rating, credit granting, Denmark, small limited companies

Purpose: To render a number of Danish bank official's pictures of the consequences which have appeared after the abolition of the audit obligation and to see if Sweden can learn anything from these.

Methodology: A qualitative method with an inductive-descriptive approach and semi-structured interviews. Four interviews were held with six Danish bank employees. Each interview took place at respective bank's local office in Copenhagen.

Theoretical perspectives: Theories about the process of credit rating and theories about asymmetrical information. It also includes standards and laws regulating auditing and credit granting in Denmark and Sweden.

Empirical foundation: All bank officials consider so far, the effects of the abolition of the audit obligation insignificant. This is explained by the fact that very few companies have chosen not to use audit. Revised accounts is, by all respondents, mentioned to be of major importance when credit rating a company.

Conclusions: The effects of the abolition of the Danish audit obligation have been insignificant. The reason can be explained by the importance of reliable financial information for credit granting. The complete audit could be replaced by a light version, which includes the information creditor finds necessary. In Sweden, a development with a gradual abolition is preferred, alongside an adjustment of independence rules for Swedish accountants.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING.....	6
1.1 BAKGRUND	6
1.2 PROBLEMDISKUSSION.....	7
1.2.1 Problemformulering	9
1.3 SYFTE.....	9
1.4 AVGRÄNSNINGAR.....	9
1.5 DISPOSITION.....	10
2. METOD.....	11
2.1 METODENS BETYDELSE	11
2.1.1 Kvalitativ forskning	11
2.1.2 Induktiv-deskriptiv ansats	11
2.2 DATAINSAMLING.....	12
2.2.1 Primärdata.....	12
2.2.1.1 Val av respondenter	13
2.2.1.2 Genomförande av intervjuer.....	15
2.2.2 Sekundärdata	16
2.2.3 Källkritik.....	16
2.2.3.1 Primärdata	16
2.2.3.2 Sekundärdata	17
2.3 RELIABILITET OCH VALIDITET	18
3 TEORI.....	19
3.1 REVISIONSPLIKTEN I DANMARK	19
3.2 REVISION.....	20
3.2.1 Danmark.....	20
3.2.2 Sverige	21
3.2.3 Nyttan med revision	21
3.3 KREDITSYSTEM	22
3.3.1 Danmark.....	22
3.3.2 Sverige	23
3.4 KREDITBEDÖMNING	24
3.4.1 Kreditbedömningsprocessen.....	24
3.4.2 5C-modellen.....	25
3.4.2.1 Återbetalningsvillighet.....	26
3.4.2.2 Återbetalningsförmåga och tillgångar	27
3.4.2.3 Säkerheter och omvärldssituation	27
3.4.3 Informationsasymmetri	28
4. EMPIRI.....	30
4.1 PRESENTATION AV RESPONDENTERNA	30
4.2 INTERVJUOMRÅDEN.....	31
4.2.1 Förväntningar inför lagförändringen.....	31
4.2.2 Effekter av lagförändringen.....	31
4.2.3 Kreditbedömning	32
4.2.3.1 Relationen mellan finansiella och icke-finansiella mått.....	33
4.2.4 Tillförlitlighet.....	33
4.2.4.1 Kunden.....	34
4.2.4.2 Revisorn och räkenskaperna	34
4.2.5 Alternativ till revision	35
4.2.6 Ändrade förutsättningar	36
4.3 SVARSSAMMANSTÄLLNING	38
5. ANALYS	39

5.1 FÖRUTSÄTTNINGAR & FÖRVÄNTNINGAR.....	40
5.1.1 Revisorerna tar striden.....	40
5.1.2 Skilda faser i processen.....	41
5.2 FAKTISKT UTFALL.....	41
5.2.1 Tillförlitlig information av fortsatt vikt.....	41
5.3 FRAMTID.....	43
5.3.1 Förändrade typer av säkerhet.....	43
5.3.2 Alternativ till fullständig revision.....	43
5.3.3 Gränsvärden.....	44
6. AVSLUTANDE DISKUSSION.....	47
6.1 SLUTSATSER.....	47
6.2 FORTSATT FORSKNING.....	48
KÄLLFÖRTECKNING.....	49

BILAGA 1 - HARMONISERINGSPROCESSEN

BILAGA 2 - INTERVJUGUIDE

**BILAGA 3 – SVENSK UNDERSÖKNING RÖRANDE ETT EVENTUELLT
AVSKAFFANDE AV REVISIONSPLIK TEN**

1. Inledning

1.1 Bakgrund

I Danmark avskaffades under våren 2006 den lagstadgade revisionsplikten för de minsta bolagen.¹ Samma år antog medlemsstaterna i EU ett nytt direktiv, det åttonde bolagsrättsliga direktivet, gällande lagstadgad revision och sammanställd redovisning.² Direktivet syftar bland annat till en harmonisering inom EU gällande kraven på lagstadgad revision.³ Den harmonisering som avses är ytterligare ett steg i en komplicerad utveckling där internationella revisionsstandarder blir direkt tillämpliga i medlemsländer som Danmark och Sverige.⁴ Denna utveckling är ej väl anpassad för revisionen av små bolag, vilket blir speciellt problematiskt i Sveriges fall där samtliga bolag, oavsett storlek, har revisionsplikt.

Sverige ämnar därför se över den nuvarande situationen. Av denna anledning pågår en utredning om den lagstadgade revisionsplikten för små bolag, där speciell hänsyn skall tas till den utveckling som kan urskiljas av den nya danska lagstiftningen inom området.⁵ För en övergripande redogörelse av viktiga datum i den svenska och europeiska harmoniseringsprocessen, se *bilaga 1*.

Revisionsplikten för små bolag regleras dock inte i det åttonde bolagsrättsliga direktivet, utan berörs istället i EU:s fjärde och sjunde bolagsrättsliga direktiv, där medlemsländerna ges rätt att undanta små och medelstora bolag från revision.⁶ Sverige till skillnad från Danmark har alltså inte utnyttjat undantaget utan tillämpar full revisionsplikt för samtliga bolag.⁷

Revisionsplikten för små bolag är emellertid en fråga som tidigare utretts i Sverige. I en proposition från 1998 konstaterades att kostnaden för revision i förhållande till nyttan för samhället var så pass låg att ett avskaffande inte kunde motiveras.⁸ Anledningen till att frågan i allt högre grad aktualiserats beror alltså till stor del på den internationella utvecklingen och det faktum att Sverige idag, tillsammans med Malta, är de enda EU-länderna som fortfarande tillämpar full revisionsplikt.⁹

Motståndare till revisionsplikten menar att den administrativa börda som revisionen medför är en konkurrensnackdel för svenska bolag i förhållande till bolag från andra medlemsländer inom unionen. Därför borde man på motsvarande sätt som i

¹ Balans nr 11/2007

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/43/EG

³ Justitiedepartementet, Dir. 2006:96

⁴ ibid

⁵ ibid

⁶ Rådets fjärde direktiv 78/660/EEG och sjunde direktiv 83/349/EEG

⁷ Justitiedepartementet, Dir. 2006:96

⁸ Prop 1997/98:99

⁹ Privata affärer 2007-02-08

Danmark utnyttja undantagsmöjligheten om revisionsplikt som ges i rådets fjärde och sjunde bolagsrättsliga direktiv.¹⁰

Till skillnad från de slutsatser som drogs vid propositionen 1998 menas idag att de kostnader som revisionsplikten medför för små bolag är en alltför stor ekonomisk börda. Denna diskussion ligger även i linje med den svenska regeringens mål att reducera de små företagens administrativa börda med 25 % fram till år 2010.¹¹

1.2 Problemdiskussion

De europeiska länder som tidigare haft lagstadgad revisionsplikt har avskaffat denna efter hand. Länderna i Norden var länge unika i det avseende att de fullt ut nyttjade revisionsplikten, oavsett storlek på bolagen.¹² Numera är Sverige emellertid det enda nordiska land med denna reglering.

Av den pågående debatten att döma är det mycket som talar för att en svensk förändring inom området ligger nära tillhands och att små svenska bolag kommer att undantas revisionsplikten. Lagstiftarnas målsättning med ett avskaffande av revisionsplikten för små företag är, vilket nämnts ovan, framför allt att minska den administrativa bördan som den medför. Det finns dock delade meningar om vad de sammanlagda effekterna av en förändring av detta slag innebär.

Peter Clemedtsson, ordförande för FAR SRS¹³, säger i en intervju till tidskriften *Balans* att man *"inte utan vidare kan säga att avskaffandet av revisionsplikten ger samhällsekonomiska fördelar"* och hänvisar till en nyligen genomförd rapport om den samhällsekonomiska nyttan av revision.¹⁴

Svenskt Näringsliv däremot är mer positivt inställd till ett avskaffande av den lagstadgade revisionsplikten för små bolag. I en utredning av professorerna Per Thorell och Claes Norberg, på uppdrag av Svenskt Näringsliv 2005, konstateras att det inte finns tillräckliga bevis för att hävda revisionspliktens fördelar gentemot dess kostnader.¹⁵

Oberoende av vilken sida som har rätt kan det dock antas att ett avskaffande kommer att medföra konsekvenser, både för det enskilda företaget och för dess intressenter. Vad gäller de senare finns det idag ingen klar bild över vilka struktur- och beteendeförändringar som uppenbarar sig vid ett avskaffande av revisionsplikten för små företag. De företag som väljer att inte få sina räkenskaper reviderade av revisor måste på annat sätt styrka tillförlitligheten i förhållande till skatteverk, leverantörer, kreditinstitut och ägare.

¹⁰ Balans nr 3/2007

¹¹ Näringsdepartementet 2007-06-05

¹² Thorell & Norberg 2005

¹³ Branschorganisationen för revisorer och rådgivare

¹⁴ Balans nr 11/2007

¹⁵ Thorell & Norberg 2005

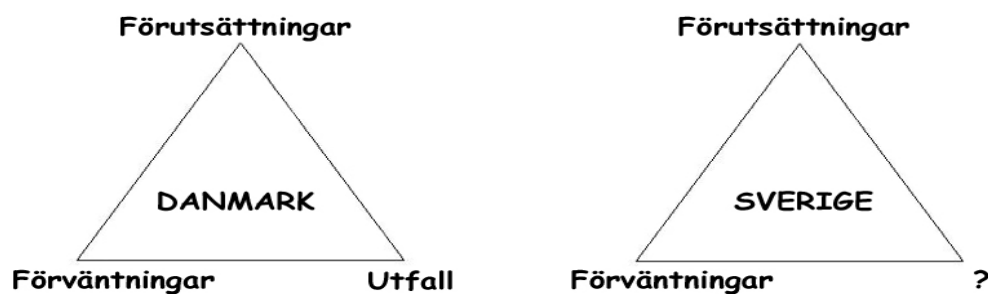

Ser man specifikt till relationen med kreditinstituten kan problem uppstå exempelvis då företaget ansöker om lån, vilket kan komma att kräva nya arbetsmetoder för kreditinstituten. Detta kan visa sig i form av att bankerna tvingas ikläda sig en mer granskande roll, där man på ett mer grundligt sätt undersöker företagens information och därmed blir en egen typ av "revisorer". En annan möjlighet är att bankerna även i fortsättningen kommer att kräva reviderade uppgifter av en oberoende part.

I Danmark avskaffades revisionsplikten för de små bolagen för snart två år sedan, vilket gör landet intressant vid en jämförande studie för att utröna hur utvecklingen i Sverige skulle kunna te sig. Det faktum att Danmark tidigare haft full revisionsplikt, likt dagens svenska system, kan samtidigt göra jämförelsen än mer intressant.

Det bör också nämnas att det i Sverige skrivits oerhört många kandidat- och magisteruppsatser som behandlar ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten och dess effekter för olika intressenter. Dock saknas genomgående en komparativ ansats på studier av något annat land som genomfört liknande lagförändringar. Föreliggande uppsats syftar till att fylla detta kunskapsgap.

De förväntningar som kreditinstituten upplevde inför förändringen av den danska *Årsregnskabsloven* vore intressanta att jämföra med det faktiska resultatet. I detta sammanhang är det viktigt att påpeka att lagförändringen troligtvis inte nått full effekt, då tiden sedan avskaffandet är relativt kort. I dagsläget har 41 % av de danska bolagen möjlighet att välja bort revision. Av dessa har enbart 6,5 % valt att göra det.¹⁶ Dock har Danmark kommit längre än Sverige i processen att harmonisera den nationella lagstiftningen med EU:s, varför de effekter som går att utläsa i Danmark får anses intressanta för en jämförelse med Sverige. Därtill, oavsett om utfallet är påtagligt eller ej, är det relevant att undersöka vilka förväntningar kreditinstituten har om framtiden. Det bör i detta sammanhang dessutom poängteras att Sverige, enligt ett flertal bedömare, kommer att utnyttja EU:s undantagsregler fullt ut, vilket skulle innebära att 98,3 % av de svenska bolagen får möjlighet att frånvälja revision.¹⁷

Figur: egen

¹⁶ Balans nr 10/2007

¹⁷ Dagens Industri 2008-01-07

1.2.1 Problemformulering

Utifrån vad som diskuterats ovan blir uppsatsens problemformulering följande:

- Hur har avskaffandet av revisionsplikten för de minsta bolagen påverkat de danska kreditinstitutens kreditbedömning?

Delfrågor till denna problemformulering är:

- *Vilka slutsatser om den svenska utvecklingen kan dras med hjälp av den danska undersökningen?*
- *Vilken information har störst betydelse vid kreditbedömning av små bolag?*
- *Vilka alternativ till dagens revision finns det?*
- *Vad blir effekten om fler företag skulle omfattas av undantagsmöjligheten?*

1.3 Syfte

Uppsatsens syfte är att återge ett antal danska banktjänstemäns bilder av konsekvenserna av revisionsplikts avskaffande och försöka utröna om Sverige kan dra några lärdomar av dessa.

1.4 Avgränsningar

Den empiriska undersökning som utförs kommer att beröra endast en av företagets intressenter, nämligen kreditinstituten. Dessa kan delas upp i banker, kapitalplacering institut, kreditmarknadsföretag, statliga och understödda fonder samt övriga kreditgivare.¹⁸ Vid användning av termen kreditinstitut bör den, i denna undersökning, dock enbart förstås som banker.¹⁹ Med bolag avses i uppsatsen aktiebolag. Övriga intressenter såsom skatteverk, leverantörer och aktieägare kommer med hänsyn till undersökningens omfattning inte att beröras. Studien kommer att omfatta de tre största bankerna i Danmark: Danske Bank, Nordea och Jyske Bank, samt Handelsbanken som är en förhållandevis liten aktör på marknaden.

¹⁸ Lennander 2006

¹⁹ Använd teori är tillämpbar på kreditinstitut där banker är inkluderade, varför termen används i pedagogiskt syfte.

1.5 Disposition

KAPITEL 1 - INLEDNING

I kapitlet presenteras bakgrunden till det valda ämnet och en problemdiskussion som leder till uppsatsens frågställningar. Därefter följer uppsatsens syfte och avgränsningar.

KAPITEL 2 - METOD

Metodkapitlet förklarar uppsatsens vetenskapliga metod och ansats. Utöver detta beskrivs uppsatsens datainsamlingsmetoder, samt urval av respondenter och intervjugenomförande.

KAPITEL 3 – TEORI

I teorikapitlet ges inledningsvis en beskrivning av det danska avskaffandet av revisionsplikt för mindre bolag samt revision i Danmark och Sverige. Därefter följer relevant information kring det valda ämnet.

KAPITEL 4 – EMPIRI

I detta kapitel sammanfattas den data som samlats in igenom intervjuer med de danska banktjänstemännen.

KAPITEL 5 – ANALYS

Analysen utförs genom tillämpning av teorin och empirin.

KAPITEL 6 – SLUTSATSER

I det avslutande kapitlet dras uppsatsens slutsatser. Här ges även förslag till fortsatt forskning.

2. Metod

2.1 Metodens betydelse

Kunskap inom skilda forskningsområden kan nås genom olika tillvägagångssätt. En tydlig distinktion som kännetecknar den företagsekonomiska forskningen är skillnaden mellan kvalitativ och kvantitativ forskningsmetod.²⁰ De olika val som respektive metod ger upphov till spelar av denna anledning en avgörande roll för forskningens genomförande och är en väsentlig utgångspunkt i varje uppsats.

2.1.1 Kvalitativ forskning

I denna undersökning, då vi avser att mäta ett faktiskt utfall, utvecklat över en viss tid, är en kvalitativ forskningsmetod att föredra. Skeenden, mönster och stark fokus på förändring är nyckelbegrepp i sammanhanget.²¹ Detta är i linje med undersökningens huvudsakliga syfte, nämligen att undersöka vilka konsekvenser avskaffandet av revisionsplikten haft för de danska kreditinstituten.

Kvalitativ forskning kännetecknas av ord och tolkningar, där avsikten är att mäta deltagarnas uppfattning av situationen. Just deltagandet är centralt, eftersom respondenternas egna åsikter är av väsentlig betydelse. Detta till skillnad mot kvantitativa metoder där snarare forskarens egen uppfattning är central.²²

Undersökningen avser att beskriva utvecklingen och utfallet för kreditinstituten i Danmark efter lagförändringen. Slutsatserna från den danska kontexten tillämpas därefter på den situation som råder i Sverige. Av ovan nämnda anledning blir därför respondenternas egna åsikter och tankar av stor vikt.

2.1.2 Induktiv-deskriptiv ansats

För att skapa förståelse gäller det att som forskare kunna sätta sig in i respondenternas situation och se världen utifrån deras perspektiv, med deras ögon. Genom att växla mellan ett inre och ett yttre perspektiv skapas därför förståelse kring problemet, samtidigt som det förklaras.²³

I detta specifika fall har en lagförändring utförts, men dess effekter för kreditbedömningen har inte tidigare utretts. Det är därför viktigt att både identifiera effekterna, samt deras betydelse. För att detta skall gå att genomföra krävs en flexibili-

²⁰ Bryman & Bell 2003

²¹ ibid

²² ibid

²³ Holme & Solvang 1997

tet där det inte finns alltför strikta anvisningar och riktlinjer. Därför förespråkas istället den kvalitativa metoden.²⁴

En ansats av detta slag kallas för deskriptiv och syftar till att beskriva en situation och skapa ökad förståelse.²⁵ Undersökningen har således en deskriptivt hållning.

Den förståelse som skapas genom detta tillvägagångssätt ligger till grund för att ny teori kring det specifika området genereras. I motsats till detta står teoriprövning, en metod som ofta nämns inom den kvantitativa forskningen och utgår från en befintlig teori som provas på det specifika fallet.²⁶ Då det inte finns någon teori som specifikt förklarar effekten av lagförändringen, är en sådan metod dock inte tillämplig i detta fall.²⁷ Ansatsen kommer av denna anledning även att vara induktiv.

2.2 Datainsamling

För att samla in information till undersökningen går det att använda sig av primär- och/eller sekundärdata. Med primärdata menas vanligtvis data som forskaren själv samlar in, medan sekundärdata innebär data som redan samlats in av någon annan, i annat syfte. Det bör dock nämnas att det i realiteten inte finns någon solklar distinktion mellan de båda. Primär- och sekundärdata kan vara det ena eller det andra beroende på hur det används.²⁸

2.2.1 Primärdata

Som nämnts i avgränsningen kommer undersökningen att inrikta sig på de tre banker i Danmark med störst marknadsandel, samt en mindre aktör på marknaden.

Den kvalitativa metod som används i undersökningen möjliggör två olika kvalitativa intervjuformer, ostrukturerade och semistrukturerade.²⁹ I valet mellan dessa två lämpar sig de senare bättre. Semistrukturerade intervjuer baseras på en i förhand sammanställd intervjuguide, som innehåller de teman och huvudfrågor som intervjun avser beröra.³⁰ Intervjuguiden återfinns i *bilaga 2*. Dessa huvudfrågor har kompletterats med flertalet följdfrågor.

En viss grad av struktur anses nödvändig för att besvara de relativt preciserade frågeställningar som ställts.³¹ Dock finns möjligheten att en ostrukturerad intervju hade kunnat bidra till att helt nya infallsvinklar synliggjorts, då respondenten inte

²⁴ Bryman & Bell 2003

²⁵ Arvidsson 2007-11-20

²⁶ Bryman & Bell 2003

²⁷ Rienecker & Stray Jörgensen 2004

²⁸ Artsberg 2005

²⁹ Bryman & Bell 2003

³⁰ ibid

³¹ Patel & Davidson 1994

styrts i samma grad som vid semistrukturerade intervjuer. Jämförelsen mellan olika banker, samt att uppfylla studiens syfte, hade dock varit mer problematiskt vid ett genomförande utan några tydliga riktlinjer.

Trots att en viss grad av struktur anses nödvändig, är det viktigt att respondenternas egna uppfattningar ges utrymme i den semistrukturerade intervjun.³² Den intervjuguide som utformats för undersökningen bygger på en viss föreställningsram inom ämnet. Under en intervju kan det dock uppkomma andra väsentliga aspekter inom området, varför det är önskvärt att ge respondenterna ett visst svarsutrymme. Detta för att nyanser och skillnader respondenterna emellan skall synliggöras.

En nackdel med semistrukturerade intervjuer är tidsaspekten. För att genomföra kvalitativa intervjuer, ostrukturerade såväl som semistrukturerade, krävs det att man lägger ner mer tid på transkribering och sammanställning än vid exempelvis kvantitativa enkätundersökningar. När semistrukturerade intervjuer används måste även tidsperspektiv på insamling och analys av data tas i beaktande.³³ Om det är en lång tidsperiod mellan intervjuerna kommer det att vara oundvikligt att en viss del av analysen sker kontinuerligt över tiden. Detta för att ha möjlighet till att komplettera intervjufrågorna i de fall då detta anses nödvändigt.³⁴

2.2.1.1 Val av respondenter

För att kunna mäta konsekvenserna för de danska kreditinstituten, krävs en noggrann kartläggning av vilka kreditinstitut som finns på den danska marknaden. Detta är viktigt för att kunna skapa sig en bild av urvalsunderlaget, och därmed överväga vilka som är lämpliga att kontakta utifrån studiens ändamål. För att urvalet av respondenter skall återspegla den rådande situationen är det viktigt att både de större och de mindre kreditinstituten omfattas av studien, då den avser att återge en heltäckande bild av de effekter som har uppstått efter lagförändringen. Att endast en av fyra respondenter tillhör de små aktörerna på marknaden motiveras av att de tre andra har den största andelen företagskunder. Likväl är det viktigt att medta en av de minsta aktörerna, för att få en bättre spridning på undersökningen.

För att kunna uppmärksamma effekter av lagförändringen är det av vikt att förstå processen vid kreditgivning. Det är i synnerhet viktigt om effekterna inte är så stora och lagförändringen endast resulterat i nyansskillnader. Mötena med banktjänstemännen syftar till att undersöka hur dessa eventuella förändringar ter sig i den dagliga verksamheten. Det är även angeläget att respondenterna har en viss yrkeserfarenhet, då undersökningen förutsätter att respondenterna kan återge tiden

³² Bryman & Bell 2003

³³ Holme & Solvang 1997

³⁴ ibid

innan lagförändringen. Viktigt är också att respondenterna i stor utsträckning arbetar med företagskunder och är väl insatta i bankens kreditbedömningskriterier.

De banker som passar in i föreställningen avseende storleken på kundunderlaget och som i övrigt är representativa för branschen, kontaktades genom olika metoder. Ett möte förmedlades via kontaktpersoner på svenska banker. Dessa kontakter följdes upp av telefon- och e-postkorrespondens, för att få istånd möten. En lyckosam metod för att komma i kontakt med respondenter var att banker besöktes oanmält. Detta gjordes på tolv bankkontor i Köpenhamn.

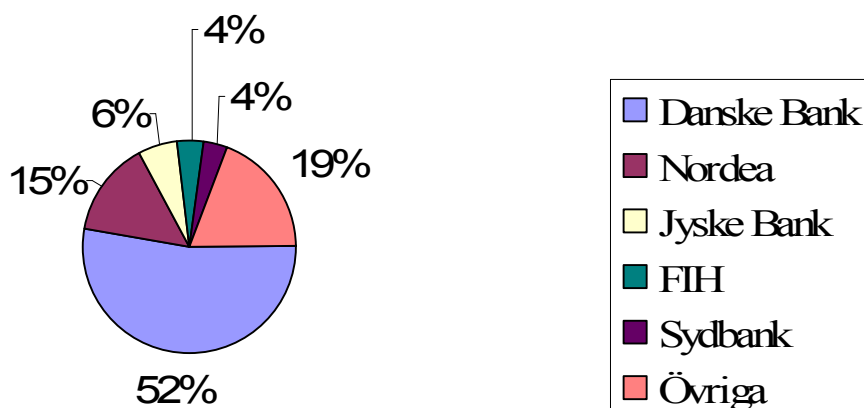
Vid dessa besök överräcktes ett brev med en kortfattad information om studiens bakgrund och syfte samt våra kontaktuppgifter. Detta kompletterades med ett par övergripande frågor i syfte att säkerställa att brevet slussades vidare till en person inom banken med den kunskap studien efterfrågade. Denna metod var effektiv då den resulterade i tre möten en kort tid efter besöken.

Ytterligare banker kontaktades via e-post och telefon, både med hjälp av personal på svenska bankkontor och på egen hand. Dessa metoder resulterade dock inte i några möten.

Det bör poängteras att bortfallet bland de banker som kontaktades var högt. Ett flertal banker avböjde intervju omgående, medan andra lovade att höra av sig. De senare återkom i flera fall dock aldrig, trots flertalet ytterligare kontaktförsök.

Totalt kontaktades cirka 30 bankkontor genom ovanstående metoder. De bankkontor som avböjde medverkan uppgav olika orsaker till detta. De vanligaste orsakerna var tidsbrist samt ovilja att delge information som eventuellt kunde röja bankernas kreditpolicy. Sistnämnda orsak uppmärksammades vid flertalet tillfällen vid kontakt med medarbetare på bankerna, och medförde en viss osäkerhet inför vad den enskilda fick uttala sig om. Det resulterade ofta i att medarbetaren vidarebefordrade frågan till mellanchefer, pressansvarig eller ledningen.

De fem största bankernas marknadsandelar 2005

Källa: Finansrådet

Figur: Egen

De banker som intervjuades var Danske bank, Nordea, Jyske bank samt Handelsbanken. De tre förstnämnda är de största bankerna i Danmark och innehar tillsammans knappt 75 % av den totala marknaden, medan Handelsbanken står för mindre än 1 % av marknaden. Danske Bank, Nordea och Jyske Bank antas ha den största andelen företagskunder i det intervall som omfattas av lagförändringen och anses av denna anledning intressanta för undersökningen.

2.2.1.2 Genomförande av intervjuer

För att intervjuerna skall generera användbar data krävs ett noggrant förarbete, då området som berörs styrs av omfattande lagstiftning och rekommendationer från tillsynsorgan. Ett stort antal svenska och danska utredningar och rapporter inom området granskades för att öka förståelsen.

För att minska risken för missuppfattning och feltolkning, av såväl språkliga som sakliga skäl, bokades ett möte med en person som besitter stor kunnsighet inom kredit- och revisionsområdet. Denna part var Vibeke Düring Jensen, statsautoriseret revisor och partner för INFO:REVISION i Danmark, samt rådgivningsutvald av FSR.³⁵ Detta möte bidrog till ökad förståelse för det danska bankväsendet, vilket i sin tur bidrog till bättre precisering av intervjufrågor.

Intervjuerna med de danska bankerna genomfördes i konferensrum i respektive banks lokaler. Alla intervjuer inleddes med en kort bakgrund till ämnet, där syfte och problemformulering framgick. I genomsnitt tog intervjuerna 45 minuter.

³⁵ Foreningen af Statsautoriserede Revisorer

De inledande frågor som följde var av allmän karaktär, då de berörde faktorer som yrkeserfarenhet och fakta om respektive bankkontor. Syftet med detta var att få respondenten att känna sig avslappnad och bekväm. Efter dessa frågor övergick intervjun till att beröra de faktorer som är av störst intresse för studien. Alla respondenter erbjöds möjlighet att återkomma med svar på de frågor som de ej kunde besvara under intervjun. Respondenterna erbjöd sig också att i efterhand förtydliga besvarade frågor samt att besvara senare uppkomna frågor.

Samtliga intervjuer genomfördes med samma struktur, där två intervjuare ställde frågor och den tredje förde anteckningar. Detta för att säkerställa att uppmärksamheten varit på respondenten samt att inga frågor uteblivit. Denna struktur upprätthölls genom tillämpning av den utarbetade intervjuguiden.³⁶ Samtliga respondenter godkände dessutom ljudupptagning med diktafon, vilket varit ett viktigt redskap vid transkribering och sammanställning av intervjuerna. Detta bidrog även till att minimera förlusten av nyansskillnader i språket.³⁷

2.2.2 Sekundärdata

En förutsättning för att själv kunna säga något är att förstå vad som redan sagts.³⁸ Av denna anledning användes tidigare uppsatser kring ämnet, såväl svenska som danska, som kunskapsbas. För att sätta sig in i den aktuella debatten lästes tidskrifter såsom *Balans*, *Entreprenör* och *Revision & Regnskabsväsen*, vilka representerar olika ståndpunkter i diskussionen.

Relevanta danska, europeiska och svenska lagar studerades för att öka kunskapen kring de lagförändringar som tidigare utförts, samt väntas genomföras. Rapporter och direktiv som berör dessa bestämmelser har även de studerats. Detta för att få en mer enhetlig bild av den pågående processen.

För att kunna genomföra en jämförande studie mellan Danmark och Sverige har data från en tidigare undersökning nyttjats i analysen. Dessa data behandlar svenska banker och deras syn på ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten och återfinns i *bilaga 3*. Denna undersökning genomfördes under våren 2007.

2.2.3 Källkritik

2.2.3.1 Primärdata

När det gäller kritik av primärdata bör särskild hänsyn tas till respondenternas agerande avseende styrning. En banktjänsteman på ett lokalt kontor kan dels vara styrd från högre nivåer inom kontoret, men även av uttalanden och regler från regional eller nationell nivå. Som exempel kan nämnas att vissa banker har en mer

³⁶ Bryman & Bell 2003

³⁷ ibid

³⁸ Rienecker & Stray Jörgensen 2004

byråkratisk struktur med gemensamma och strikta policys. Säger den enskilde respondenten därför vad han eller hon egentligen anser, eller vad man blivit ombedd att säga?

Respondenterna kan utöver detta ha ett annat syfte med vad som sägs i intervjun än vad som vid en första anblick kan utläsas. De kan ha intresse av att framställa sig och sitt företag i positiv dager vilket exempelvis kan resultera i att problem som uppstod i samband med genomförandet av lagförändringen ej framkommer. Få företag erkänner de problem som kan finnas inom organisationen.

Därtill kan poängteras att viss tid förflutit sedan lagförändringen. Minnet av de förväntningar på lagförändringen som bankerna hade i samband med genomförandet kan idag ha bleknat, då det har gått nära två år sedan förändringen.

2.2.3.2 Sekundärdata

Vid en studie av detta slag är det lätt att hitta stora mängder material som berör angränsande områden. Det har därför varit viktigt att urvalsprocessen varit noggrant genomförd, för att undvika skevhet i informationsinsamlandet.³⁹

Valet av data har gjorts för att få en så fullständig bild av ämnet som möjligt och för att frågan skall belysas från flera olika synvinklar. Detta har krävt en medvetenhet om att utgivarna har ett visst intresse av att framställa sin ståndpunkt i frågan. En granskning av vem som utgivit materialet är därför viktig. Svenskt Näringsliv är tydligt för ett avskaffande av revisionsplikten för de mindre bolagen, något man bör ha i åtanke då man läser Norberg och Thorells utredning. FAR SRS, å andra sidan, bedriver för tillfället en omfattande lobbyverksamhet för nytan med revision, då de strategiskt valt ut sammanhang att framföra sina åsikter.

Ytterligare en aspekt som varit viktig att ta hänsyn till är källans aktualitet. De artiklar som lästs representerar den diskussion som förs idag och kan därför anses relevanta i detta hänseende. Likaså kan de rapporter och dylikt som presenterats de senaste åren betraktas som aktuella.

När data från tidigare undersökningar används är det viktigt att både den tidigare undersökningen och den som ämnas genomföras, utförs på ett liknande sätt och i samma syfte. I den uppsats rörande svenska banker som nyttjats stämmer både problemformulering och syfte väl överrens med den danska undersökningen. Likaså finns en klar samstämmighet i de båda undersökningarnas vetenskapliga metod och datainsamlingsmetoder. Det kan dock ses som en svaghet att de frågor som använts i de olika undersökningarna inte varit identiska, samt att det varit olika personer som ställt frågorna. Det finns trots detta så pass stor överensstämmelse i val av tema att undersökningens data får anses användbar vid en jämförande studie.

³⁹ Holme & Solvang 1997

2.3 Reliabilitet och validitet

För att utvärdera undersökningens användbarhet är reliabilitet och validitet två viktiga instrument. Med reliabilitet menas tillförlitligt utförande, medan validitet avser huruvida det man avser mäta verkligen blir mätt.⁴⁰

Undersökningens reliabilitet kan till viss del ha påverkats av det faktum att studien utförts utomlands, då språkförbistringar kan ha uppkommit. Vid undersökningens genomförande kan språkliga nyanser ha missförstått. Detta gäller både respondent och intervjuare. Då den semistrukturerade intervjun varit uppbyggd med kontrollerande uppföljningsfrågor anses det möjliga problem som språkförbistringar medför dock minskats.

Eftersom undersökningen avser mäta skillnader mellan förväntningar och utfall hos de danska kreditinstituten, är det viktigt att frågorna utformas på ett sätt som möjliggör detta. Den semistrukturerade intervjun anses här lämplig, då den ger ett visst ramverk och även möjliggör kompletterande och uppföljande frågor. Detta medför att samtalet kan styras i den riktning som krävs för att generera data som möjliggör att mäta det undersökningen syftar till. Studien får härigenom en högre validitet.

Eftersom undersökningen avser att mäta *bankernas* hållning och inställning till förändringen, är det denna som uttryckligen efterfrågats i intervjuerna. Dock har banktjänstemännens personliga åsikter emellanåt framkommit, något de vid dessa tillfällen varit noga med att klargöra.

Tillförlitligheten i undersökningen kan vidare ifrågasättas utifrån valet av antal respondenter. Då mönster i svarsutfallet redan i ett tidigt stadium kunde urskiljas indikerade detta dock att bankerna hade en liknande syn på avskaffandet av revisionsplikten. Detta blev allt tydligare ju fler intervjuer som genomfördes. Samstämmigheten tyder således på att svarsutfallet inte förändrats i någon större utsträckning om ytterligare banker inkluderats i studien.

⁴⁰ Patel & Davidson 1994

3 Teori

3.1 Revisionsplikten i Danmark

Den 21 mars 2006 antog det danska folketinget en lagförändring som ett första steg i en process för att avskaffa revisionsplikten, vilket medförde att de minsta danska aktiebolagen gavs möjlighet att frånvälja revision. Detta avskaffande av revisionsplikten omfattar de aktiebolag som ingår i regnskabsklasse B (se tabell 1) och som under två år i följd, på balansdagen, inte överskridit två av de tre nedanstående kriterier som hämtats från *Årsregnskabslovens* 135 §.

1. Balansomslutning på 1.5 miljoner DKR
2. Nettoomsättning på 3 miljoner DKR
3. Genomsnittsantalet anställda maximalt 12 stycken

Totalt omfattas 75 000 eller 41 % av de danska bolagen av lagförändringen.⁴¹

Tabell 1: De danska regnskabsklasserne

	Max. omsättning (M DKK)	Max. balansomslutning (M DKK)	Max. antal anställda	Förklaring
A	12	6	10	Verksamheter med personligt ansvar ⁴²
B	58	29	50	Små aktiebolag
C	58-238	29-119	50-250	Medelstora aktiebolag
C	Över 238	Över 119	Över 250	Stora aktiebolag
D	<i>Samtliga börsnoterade och statliga aktiebolag, oavsett storlek</i>			

Källa: Erhverv- og selskabsstyrelsen

Gränsvärdena är lågt satta i förhållande till de undantagsmöjligheter som EU:s fjärde bolagsrättsliga direktiv tillåter. EU:s gränsvärden möjliggör för det enskilda medlemslandet att undanta revisionsplikten för företag med en omsättning upp till 70 Mkr, en balansomslutning på maximalt 35 Mkr och ett totalt antal anställda på 50 personer.⁴³

I *Årsregnskabslovens* 1:7 och tabellen ovan framgår att de bolag som ingår i regnskabsklasse B inte skall ha en balans- eller nettoomsättning överstigande 29

⁴¹ Balans nr.10 2007

⁴² Gränserna i klass A inkluderar inte aktiebolag, utan endast kommanditbolag etc. Enskilda firmor är i Danmark undantagna storleksbegräsning.

⁴³ Rådets fjärde direktiv 78/660/EEG

MDKR respektive 58 MDKR. Genomsnittantalet anställda får dessutom inte överskrida 50. Den danska gränsen för vilka bolag som har rätt att frånvälja revisionen omfattar därmed endast de allra minsta i regnskabsklasse B. Valet att välja bort revision har bolagen oavsett om man upprättar räkenskaperna enligt IAS/IFRS eller nationella regler, dock förutsatt att de uppfyller ovan nämnda kriterier.⁴⁴

De bolag som väljer bort revidering av räkenskaperna skall i årsredovisningen skriva att de avser att frånvälja revisionen *nästkommande* år. Detta beslut skall fattas på *ordinarie* bolagsstämma och gäller sedan till dess att bolagsstämman fattar beslut om att återigen låta räkenskaperna revideras. I aktiebolag som ej revideras skall även styrelsen, i årsrapporten, intyga att bolaget inte överskrider storleksgränserna. Det har ansetts vara av stor vikt att de intressenter som använder ett företags räkenskaper som beslutsunderlag informeras om att nästa års räkenskaper inte kommer vara reviderade.⁴⁵

Även nystartade företag har möjlighet att välja bort revision. Det är då en förutsättning att det direkt vid företagsstarten införs i bolagsordningen att aktiebolaget inte kommer att överskrida storlekskriterierna under året, samt att de ej avser att låta räkenskaperna bli reviderade.⁴⁶

Ett antal bolag är dock undantagna rättigheten att frånvälja revision. Dessa är bl.a. holdingbolag, samt företag som under föregående år dömts för överträdelse av selskabslovgivning, regnskabslovgivning och/eller skatte- och avgiftslovgivning.⁴⁷ Denna tidsperiod kan dock förlängas av Erhvervs- og Selskabsstyrelsen⁴⁸ om det anses nödvändigt.⁴⁹

Även om revisionen väljs bort, kvarstår dock räkenskapsplikten för alla företag. Fortsättningsvis skall en årsredovisning tas fram, godkännas av bolagsstämman och skickas till Erhvervs- og Selskabsstyrelsen för offentliggörande.⁵⁰

3.2 Revision

3.2.1 Danmark

Verksamheter som omfattas av regnskabsklasse B, C eller D, skall enligt *Årsregnskabsloven* 17:135 upprätta årsredovisning. Årsredovisning skall granskas av en eller flera revisorer i de fall revisionen inte frånvalts. Revisorn väljs vid bolagsstämman i enighet med *Lov om aktieselskaber* 11:82, där det även framgår hur granskningen skall genomföras. Den valda revisorn skall följa de krav som styrel-

⁴⁴ Revision & regnskabsvæsen nr. 6 2006

⁴⁵ ibid

⁴⁶ ibid.

⁴⁷ Jmf. svenska aktiebolagslagen, årsredovisningslagen samt skatte- och avgiftslagstiftning.

⁴⁸ Jmf. svenska bolagsverket

⁴⁹ Revision & regnskabsvæsen nr. 6 2006

⁵⁰ Revision & regnskabsvæsen nr. 5 2006

sen ställer rörande revision, i de fall de inte strider mot lagen eller mot god redovisningssed. Revisorn skall vidare följa upp att styrelsen uppfyller plikten med att upprätta förvaltningsberättelse och löpande bokföring i enighet med *Lov om aktieselskaber* 11:85. Om dessa plikter inte efterföljs skall det av revisorn framkomma ett uttalande som bolagsstämman skall ta del av.

3.2.2 Sverige

Svenska aktiebolag måste i enlighet med *Aktiebolagslagen* utse minst en revisor. Denna har i uppgift att granska bolagets årsredovisning, bokföring samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning. Granskningen skall vara så ingående och omfattande som god redovisningssed kräver.⁵¹

För att i rimlig grad kunna säkerställa att god redovisningssed efterföljs använder revisorn en vägledning, revisionsstandard, där särskild hänsyn tas till begreppen väsentlighet och risk.⁵² Detta för att skapa sig en övergripande bild av företaget, så att uttalande om företaget kan göras. Uttalandet, revisionsberättelsen, skall ange huruvida företagets årsredovisning återger en rättvisande bild av dess resultat och dess ekonomiska ställning.⁵³ Revisionsberättelsen skall även innehålla ett uttalande om huruvida styrelseledamöterna och verkställande direktör skall beviljas ansvarsfrihet gentemot bolaget.⁵⁴

3.2.3 Nyttan med revision

De intressenter årsredovisningen främst riktar sig till är aktieägare, anställda, skattemyndigheter, banker samt allmänheten. Dessa kallas redovisningskonsumenter och använder årsredovisningen då de kan ha ekonomiska intressen i företaget, eller som ett redskap vid beslutsfattande.⁵⁵ Ett av revisionens främsta syften är att öka trovärdigheten till bolagsledningens rapportering. Inom bolagen finns inte alltid den kunskap som behövs för att på ett korrekt sätt sköta ekonomin. Revisorns granskning kan då leda till att minska de fel som uppstår av denna okunskap eller på grund av slarv. Detta möjliggörs av att det ställs specifika krav på kunskap och oberoende på den som reviderar.⁵⁶

Definitionen av oberoende skiljer sig dock åt mellan Danmark och Sverige. Danska revisorer kan erbjuda samma klient både redovisningstjänster och revisions-tjänster utan att det strider mot kravet på oberoende. Detta är i dagsläget inte möjligt för svenska revisorer.⁵⁷

⁵¹ ABL 9:3

⁵² ECON-rapport nr 2007-09-092

⁵³ ABL 9:31

⁵⁴ ABL 9:33

⁵⁵ Artsberg, 2005

⁵⁶ Thorell & Norberg 2005

⁵⁷ Düring Jensen 2007-11-28

I Sverige pågår som tidigare nämnts en utredning om revisorer och revision. Denna inkluderar även ett överseende av de svenska oberoendereglerna och huruvida dessa bör ändras för att öka överensstämmelsen med EG-direktivet.⁵⁸ För att i framtiden även tillgodose sina klienters behov av redovisning, har svenska FAR SRS under 2007 därför även inkluderat redovisningsprofessionen i sin organisation.⁵⁹

Intressenternas nytta av reviderade räkenskaper kan vara av varierande karaktär. Då en aktieägare inte har tillgång till intern information tillför revisionen av räkenskaper ett mervärde för ägarna som inte ingår i företagsledningen eller styrelsen. Dock har de flesta mindre aktiebolag i Danmark och Sverige endast en ägare som också driver bolaget och således har full informationskontroll.⁶⁰

Revisionen fyller också en viktig roll för svenska skatteverket och danska skatteministeriet eftersom den bidrar till en högre kvalitet på beskattningsunderlaget. I Sverige använder skatteverket en ören revisionsberättelse som en varningssignal vilket ofta leder till närmare granskning.⁶¹ Även ekobrottsmyndigheten har stor nytta av revisionen. De uppskattar att tusentals brott förebyggs genom revisionsplikten, vilken därmed har en nyckelroll i ekobrottsbekämpningen.⁶²

Tillförlitlig redovisningsinformation är även en viktig bedömningsgrund vid kreditgivning. Om informationen mellan företaget och kreditgivaren är asymmetrisk ökar osäkerheten, och således även risken. Detta medför att kreditgivarna i mindre utsträckning är villiga att erlagga kredit, eller att kostnaden i form av ränta blir högre. Reviderade räkenskaper är en av flera viktiga källor för att informationsasymmetri och risk skall minska.⁶³

3.3 Kreditsystem

3.3.1 Danmark

Det danska kreditsystemet regleras vid sidan av EU-regler av en nationell lagstiftning. Den lag som primärt behandlar bankväsendet är *Lov om finansiel virksomhed*. Tillsynsmyndighet för danska kreditinstitut är Finanstilsynet som fungerar som en länk mellan kreditinstituten och lagen. Finanstilsynet övervakar att lagstiftningen efterföljs och har som mål att bibehålla intressenternas förtroende för kreditmarknaden.⁶⁴ Därtill bistår de kreditinstituten vid tolkning av lagen. Detta

⁵⁸ Balans nr 11 2007 och Justitiedepartementet, Dir. 2006:96

⁵⁹ FAR SRS, pressmeddelande 2007-12-03

⁶⁰ Thorell & Norberg 2005

⁶¹ ECON-rapport nr 2007-09-092

⁶² Fogelberg & Pettersson 2007

⁶³ Svensson 2003

⁶⁴ Finanstilsynets Årsberetning 2005

görs genom avgöranden baserade på inkomna frågor och problem vilka publiceras som *Afgørelser*.⁶⁵

Finanstilsynet kontrollerar även att kreditinstituten har en bra balans mellan ekonomisk styrka och risk, så att inte den risk kreditinstituten tar blir högre än nödvändigt.⁶⁶ Danska Finanstilsynet har även utgivit detaljerade regler om det risktagande banker gör.⁶⁷ Risken bör kompenseras av att bankerna tar ut erforderliga säkerheter i samband med utlåningen. Vid utlåning till företag är virksomhedspant⁶⁸ ett alternativ. I Danmark, till skillnad från i Sverige, kan virksomhedspant även tas ut i enbart utvalda delar av företagets tillgångar, exempelvis varulager eller kundfordringar. Ett än vanligare alternativ är att ägaren till aktiebolaget går in med en personlig borgen som säkerhet till lånet.⁶⁹

3.3.2 Sverige

I Sverige regleras kreditinstitut av *Lagen om bank- och finansieringsrörelse*, men liksom andra närliggande områden regleras även kreditmarknaden av EU-direktiv. Dessa direktiv implementeras i de svenska lagarna och de råd finansinspektionen utfärdar anpassas efter lagen. Finansinspektionen är en statlig myndighet, som har i uppgift att övervaka företagen på finansmarknaden. Myndighetens arbete syftar till att stabilisera företagets situation i det finansiella systemet och skapa ett gott konsumentskydd. Finansinspektionen ger ut en författningssamling innehållandes allmänna råd, vilka skall fungera som ett styrmedel för kreditgivarna vid utformning av interna policys.⁷⁰

Finansinspektionen anser att all form av kredithantering är förenlig med någon form av risk. Av denna anledning uppmanas kreditinstituten hantera sina kreditrisker på ett sunt sätt och ha en klar strategi för den kreditrisk de väljer att möta. I finansinspektionens råd betonas att kreditstrategin skall uppdateras i takt med att omvärldsfaktorer förändras. Detta kan ske genom att personalens kompetens, rutiner och arbetssätt löpande utvecklas, exempelvis som en effekt av en lagförändring.⁷¹

Kreditinstituten bör även ha skriftliga styrdokument som reglerar åtgärder för att kontrollera kreditriskhanteringen. Dessa skall beröra skilda ting som befogenhetsfördelning och vilka tillgångar som accepteras som säkerheter. Sammantaget leder dessa fram till den riskpolicy alla banker skall utforma. Denna riskpolicy skall

⁶⁵ www.ftnet.dk

⁶⁶ *ibid.*

⁶⁷ *ibid.*

⁶⁸ jmf. företagsinteckning

⁶⁹ Düring Jensen, 2007-11-28

⁷⁰ www.fi.se

⁷¹ FFFS 2004:6

antas av bankernas styrelser.⁷² Riskerna med kreditgivning minskas vanligtvis genom tagna säkerheter, exempelvis panter och företagsinteckning.

3.4 Kreditbedömning

3.4.1 Kreditbedömningsprocessen

I litteraturen nämns fyra komponenter som ingår vid kreditbedömning av ett företag:⁷³

- företagsanalys
- analys av övriga bedömningsfaktorer av vikt för kreditgivaren
- analys av kreditgivarens finansieringsalternativ
- analys av säkerhetskrav

De olika faktorerna kompletterar varandra och är, beroende på situation, mer eller mindre viktiga för den sammanlagda bedömningen av företaget. Exempelvis kan kreditgivarens kreditpolicy begränsa en viss typ av kreditrisk.⁷⁴ Det är dessutom troligt att kreditgivarna för de minsta bolagen gör en bedömning av den totala risken utifrån i förväg fastställda ramar.⁷⁵ Vissa komponenter kan i en sådan bedömning vara viktigare än andra och därför ges större utrymme, t.ex. företagets ekonomiska ställning och dess återbetalningsförmåga.

Avsikten med kreditbedömningsprocessen är dels att undvika kreditförluster, dels maximera avkastningen på bankens riskkapital. Det senare innebär att banken vid olika krediter måste utföra riskbedömningen på ett mer effektivt sätt än sina konkurrenter.⁷⁶ I kreditbedömningsprocessen är kreditgivaren dessutom intresserad av hur krediten säkerställs, exempelvis genom pantbrev i fast egendom eller företagsinteckning.⁷⁷

För att nå den insikt om företaget som de ovan nämnda fyra komponenterna kräver, delas kreditbedömningsprocessen in i fem olika faser, där informationsinhämtning följs av bearbetning, analys, tolkning och slutligen fattas ett beslut. Därefter vidtar en kontinuerlig process där kreditvärdigheten kontrolleras under den tid krediten löper.⁷⁸

Förmågan att följa upp och bedöma företaget ur ett längre perspektiv är väsentligt och innebär att kreditgivaren ser företagets hela livscykel, där fortlevnaden har en viktig roll för informationsinsamlingen och kreditbedömningen. För att bedöma

⁷² FFFS 2004:6

⁷³ Broomé, Elmér & Nylén 1998

⁷⁴ ibid

⁷⁵ Düring Jensen 2007-11-28

⁷⁶ Green 1997

⁷⁷ Broomé, Elmér & Nylén 1998

⁷⁸ Svensson 2003

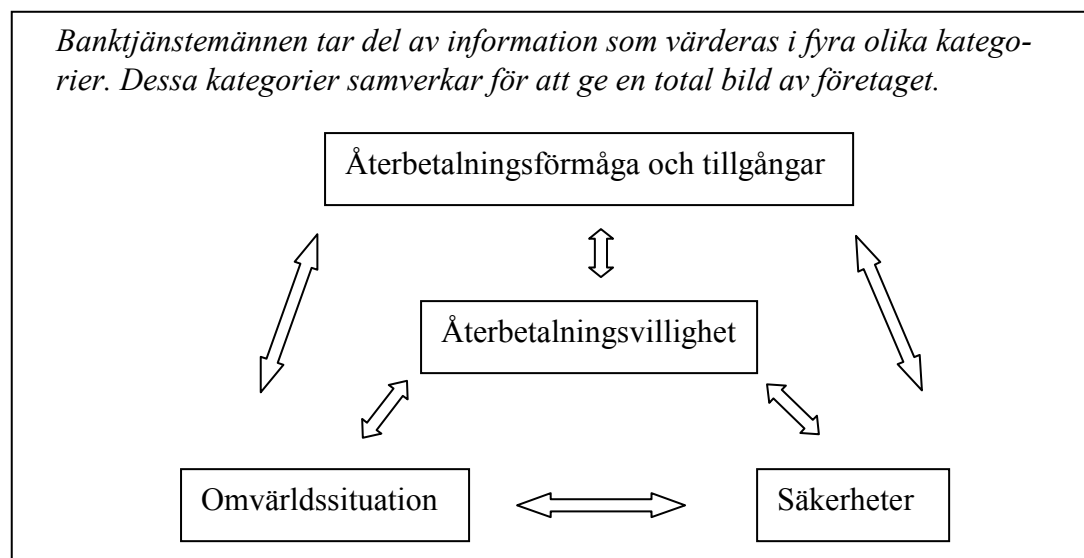
osäkerhet och risk inhämtas såväl historisk information som nutida och prognostiserad.⁷⁹

3.4.2 5C-modellen

I stycket ovan återfinns en övergripande genomgång av kreditbedömningsprocessen. Det är dock lämpligt med en teoriprecisering för att få en för undersökningen lämplig referensram.

En ofta använd modell för att bedöma huruvida kredit skall beviljas eller ej är den modell Altman & Saunders benämner som 4C-modellen.⁸⁰ Enligt denna modell fattas kreditbeslut både med hjälp av kvantifierbar information, t.ex. räkenskaper, och genom subjektiva och kvalitativa bedömningar.⁸¹ Man kan också förklara det med att kreditinstituten nyttjar såväl finansiell som icke-finansiell information som beslutsgrund, vilket gör modellen användbar då den empiriska studien delvis avser belysa dessa två former av information och dess betydelse för kreditgivningen.

4C-modellen är i senare litteratur utvidgad till fem element, den så kallade 5C-modellen.⁸² De fem C:na behandlar företags återbetalningsförmåga (capacity), återbetalningsvillighet (character), tillgångar (capital), säkerheter (collateral) samt omvärldssituation (conditions).⁸³

Källa: Bruns 2001

⁷⁹ Green 1997 & Svensson 2003

⁸⁰ Altman & Saunders 1998

⁸¹ Bruns 2001

⁸² Svensson 2003

⁸³ Green 1997

3.4.2.1 Återbetalningsvillighet

Vid bedömning av låntagarnas återbetalningsvillighet spelar icke-finansiell information en stor roll för beslutsfattandet. Eftersom kunskapen, finansiell såväl som icke-finansiell, kring företaget växer under tiden det är kund hos kreditinstitutet blir företagets status också i regel högre med tiden.⁸⁴

En nära och långvarig relation mellan kreditgivare och företag leder till att ett långsiktigt värde upprätthålls för redan existerande kunder. Detta är särskilt intressant då företag i kris diskuteras, eftersom alternativet till att arbeta långsiktigt vore att säga upp lånen, vilket hade medfört omedelbara likviditetsproblem för företaget.⁸⁵ Ett kategoriserande av nya och gamla kunder ur ett riskperspektiv visar sig härmed. Detta på grund av att det är lättare att bedöma återbetalningsvilligheten hos redan existerande kunder, där det går att avläsa ett tidigare beteende.⁸⁶

Studier pekar på vikten av erfarenhet hos låntagaren och att det finns en tydlig koppling mellan erfarenhet och framgångsrika företagare.⁸⁷ Kreditgivaren sätter på så sätt större tilltro till en kund med lång erfarenhet, då företagets framtid till stor del bedöms utifrån kreditgivarens erfarenheter av kunden. Företagets finansiella status är i detta avseende inte av största vikt för kreditbeslutet, då det istället sker utifrån kreditgivarens subjektiva och kvalitativa bedömningar av kunden. Faktorer som påverkar, förutom erfarenhet, kan t.ex. vara företagsledarens ålder eller huruvida låntagaren anses vara en ”bra medborgare”. De senare definieras av Bruns bland annat som personer som vill betala tillbaka sina lån oavsett ekonomisk status, dvs. någon som vill göra rätt för sig även om de inte har möjlighet att betala.⁸⁸

För att avgöra huruvida en kund har rätt erfarenhet eller är s.k. bra medborgare finns det inga självklara metoder. Eftersom finansiell information anses sekundär i detta avseende och banktjänstemannens subjektiva värderingar får betydelse, blir intuition ett viktigt verktyg. Intuitionen bidrar till att förklara hur personer som tar kreditbeslut fattar beslut som de är övertygade om är korrekta, trots väldigt lite information.⁸⁹

Företag som blir nekade kredit gör av denna anledning klokt i att utföra kreditansökningsprocessen på nytt och då prata med en annan banktjänsteman. Eftersom kreditgivningen till stor del är subjektiv är det troligt att företaget, trots samma förutsättningar, blir bedömd på ett annat sätt och därmed beviljad krediten. Detta

⁸⁴ Broomé, Elmér & Nylén 1998

⁸⁵ Lindahl 2000

⁸⁶ Bruns 2001 & Green 1997

⁸⁷ Bruns 2001

⁸⁸ ibid

⁸⁹ Green 1997

är något som styrks av en avhandling om erfarenhet och utlåning som utförts vid Stockholm universitet.⁹⁰

3.4.2.2 Återbetalningsförmåga och tillgångar

Till skillnad från återbetalningsvilligheten, bedöms återbetalningsförmågan i stor utsträckning utifrån finansiell information. Med hjälp av företagets tillgångar vill kreditgivaren, utöver en samlad bild över återbetalningsförmågan, dessutom undersöka huruvida företaget har tillgängliga medel för att bedriva verksamheten.⁹¹

För att få nödvändig information använder kreditgivaren i första hand företagets finansiella rapporter.⁹² Dessa kan t.ex. bestå av budget och bokslut, där företagets siffror finns presenterade och det är därför viktigt att den information som kreditgivaren delges är tillförlitlig.

Frågan om vem som lämpligen bör granska företagens siffror är intressant, men viktigt är att poängtera att siffrorna i sig inte är den enda grunden för kreditbedömningen. Reviderade siffror påverkar nämligen kreditgivarens bedömning minimalt i de fall de noterar en negativ återbetalningsvillighet hos låntagaren.⁹³

3.4.2.3 Säkerheter och omvärldssituation

Företagets säkerheter, samt den omvärld som ständigt påverkar företaget, är de två avslutande delarna i 5C-modellen. Säkerheten representerar här en alternativ källa till återbetalning och bör inte allena användas som motiv för ett lån, utan snarare som ett komplement då en svaghet i de andra delarna i modellen kan synas. Detta då både återbetalningsvilja och återbetalningsförmåga anses viktigare, även om säkerheten är av högre vikt vid bedömning av små företag än medelstora.⁹⁴

Omvärldssituationen består i sin tur av faktorer som påverkar företaget externt, t.ex. recession, tillväxt, räntor och konkurrens, eller som i det här fallet, en lagförändring. Företag som ger sig in i riskfyllda projekt med instabila omvärldsförhållanden beviljas därför mer sällan lån.⁹⁵

⁹⁰ Andersson 2001

⁹¹ Bruns 2001

⁹² ibid

⁹³ ibid

⁹⁴ Svensson 2003

⁹⁵ Bruns 2001

3.4.3. Informationsasymmetri

I de flesta affärsförbindelser finns ett mått av informationsasymmetri. Parterna i ett köp/säljförhållande såväl som i en kreditrelation har olika mycket och olika bra information. Det är rimligt att anta att företagsledningen besitter mer information om företaget än vad kreditinstituten gör. Detta bidrar till informationsasymmetri som gör att riskuppfattningen skiljer sig åt emellan de båda parterna. Företagsrepresentanterna har även möjlighet att dölja och undanhålla viss information, därtill kan även informationen justeras för att den skall se bättre ut i motpartens ögon.⁹⁶

Informationsasymmetri omnämns vanligen i två former, moral hazard och adverse selection. Moral hazard kan kortfattat beskrivas utifrån agentteorin, där agenten och principalen båda agerar med enbart sitt eget bästa för ögonen. Detta leder till ökad risk för oaktsamt beteende av agenten.⁹⁷

Vanligtvis brukar aktieägarna iträda sig rollen som principal och företagsledningen ses som agenter. För uppsatsens syfte är denna uppdelning dock inte relevant. Genom att anlägga ett annorlunda perspektiv på kreditförhållandet och se det som att företagen förvaltar bankens pengar, kan bankerna anses vara principal och företagen agent.

En av de stora fördelarna med små företag med få ägare är att de snabbt kan ändra inriktning och anpassa sig till marknadsförändringar. Detta kan dock samtidigt medföra negativa konsekvenser, t.ex. en större risk för kreditgivaren. Om företaget i denna situation enbart ser till sin egen vinning kan de när krediten väl är beviljad gå ifrån de handlingsmönster som villkorat krediten och sätta banken i en situation med avsevärt högre risk än initialt.⁹⁸

Adverse selection är benämningen på den informationsasymmetri som uppkommer då principalen inte har fullständig information när den skall välja agent. Risken är uppenbar att principalen inte väljer den agent som skulle ha valts om de hade fullständig information om alla alternativ. Det blir därmed ett snedvridet urval.⁹⁹ Informationen anses finnas, men inte vara lättillgänglig för principalen. En avvägning mellan kostnaderna för att införskaffa informationen och den eventuella nytta den medför blir central.¹⁰⁰

Även detta fenomen kan förstås utifrån banker/principaler och företag/agenter. När bankmännen skall avgöra vilka som skall ges förtroende att förvalta bankens pengar, d.v.s. ges kredit har inte bankmännen fullständig information om alla klientalternativ. De är beroende av information tillhandahållen av företagarna och

⁹⁶ Bruns 2004 & Lindahl 2000

⁹⁷ Lindahl 2000

⁹⁸ Bruns 2004

⁹⁹ Lindahl 2000

¹⁰⁰ ibid

vet inte om någon förskönar sina förutsättningar, utan de tvingas till en subjektiv bedömning om vem som skall beviljas kredit.¹⁰¹

Att minska informationsasymmetrin är ett stort och tidskrävande arbete. En metod för att minska informationsasymmetrin mellan bolag och dess intressenter är det reviderade bokslutet. Kreditinstitut som skall göra en kreditbedömning av ett litet företag utnyttjar till stor del rapporter om den ekonomiska situationen i företaget och där spelar det reviderade bokslutet stor roll. Detta då revideringen är styrd av lagar och regler och därmed inger stort förtroende hos externa parter.¹⁰² Informationsasymmetrin medför även att bankens uppfattning om företagen snabbt förändras i takt med att ny information framkommer.¹⁰³

Ofta argumenteras dock för att mängden information, efter en viss nivå, inte ökar tillförlitligheten för beslutsfattande. Större kvantitet leder således inte per automatik till högre kvalitet, men likväl gör det den enskilde beslutsfattaren mer säker på sitt beslut.¹⁰⁴

¹⁰¹ Bruns 2004

¹⁰² Andersson 2001

¹⁰³ Lindahl 2000

¹⁰⁴ Bruns 2001

4. Empiri

Data som insamlats genom intervjuer sammanställs i detta kapitel gemensamt under olika intervjuområden. En anledning till att inte presentera bankernas åsikt åtskiljt är att de svar som givits till väldigt högre grad varit överrensstämmande. För att göra det lättare för läsaren att se mönster anses det därför mer intressant att lyfta fram eventuella nyansskillnader under respektive område. Ett annat motiv till att presentera empirin på detta sätt är att den undersökningen av svenska kreditinstitut som utnyttjas i analysen är uppbyggd på samma sätt.

4.1 Presentation av respondenterna

Danske Bank är Danmarks största bank och innehar drygt 50 % av den danska marknaden och finns representerad i hela Danmark. Möte hölls med en privatrådgivare och en företagsrådgivare den 30 november 2007. Hur stor andel av kontorets kunder som berörts av lagförändringen kunde respondenterna inte ge något tydligt svar på, men de indikerade att antalet som valt bort revision i stort sätt varit obefintligt.

Handelsbanken en mycket liten aktör på den danska marknaden och har en marknadsandel som är mindre än 1 %. En av företagets account managers träffades den 4 december. Respondenten har arbetat inom Handelsbanken i flera år både på svenska och danska kontor. Handelsbanken har flera kontor i Köpenhamnsområdet och genom ett uppköp av en mindre dansk bank, Midtbank, för drygt tio år sedan finns banken även relativt väl representerad på ett begränsat område på Jylland. Bankkontoret har många stora kunder, flera börsnoterade, men även mindre kunder som berörs av lagförändringen.

Jyske Bank är den tredje största banken i Danmark med 6 % av marknaden, representerade av 119 kontor över hela Danmark. Den 12 december 2007 hölls ett möte med en chef för en företagsavdelning. Respondenten har tio års erfarenhet inom banken. På senare år har Jyske Bank haft en profilering som skiljer sig från andra bankers. Den kassadisk som traditionellt sett möter bankkunder är borttagen och är ersatt med en receptionist som visar kunderna rätt. Av bankkontorets 1000 företagskunder har 15-20 % rätt att frånvälja revision, men endast en handfull har valt att göra så.

Nordea är näst efter Danske Bank störst på den danska marknaden med en marknadsandel på 15 %. Med två företagsrådgivare hölls det ett möte den 7 december 2007. Av kontorets kunder har cirka 20 % laglig rätt att välja bort revision, men endast ett fåtal har valt att göra så.

4.2 Intervjuområden

4.2.1 Förväntningar inför lagförändringen

”Jag fruktade när man började tala om att ta bort revisionsplikten för de minsta bolagen att alla skulle välja bort revisionen.”, säger Jyske Banks respondent och fortsätter ”Vi var bekymrade inför lagförändringen då det är de minsta bolagen som har den sämsta administrationen.”

Några större orosmoment inför lagförändringen, förutom ovanstående citat, framkom dock inte under intervjuerna och den stundande lagförändringen kan inte sägas ha diskuterats i någon större utsträckning inom bankerna.

På Handelsbanken och Danske Bank framkom att det fanns en viss förståelse för viljan att underlätta för de minsta företagen, men då avskaffandet av revisionsplikten ansågs vara fel väg att gå, lades ingen större vikt vid förändringen. Frågan passerade således relativt obemärkt förbi, då bankerna även i fortsättningen ämnade ställa samma krav vid kreditgivning. Svaren från Nordea är snarlika och någon debatt inför lagförändringen synes inte ha förts inom banken.

4.2.2 Effekter av lagförändringen

”Vi lever med en lag som säger att vi inte är tvingade till revision, och det låter ju fint, men de som ska ge krediter, d.v.s. bankerna, vill ju veta hur det har gått (...). Då vill man inte ha poster där det står en sak men i själva verket är något annat. Detta är vad man har de reviderade räkenskaperna till och jag är säker på att vi i många år framöver kommer att ha det så.” – Danske Bank

En tydlig och gemensam åsikt hos samtliga respondenter har varit att effekterna av lagförändringen hittills varit, om inte obefintliga, så åtminstone väldigt små. Samtliga intervjuade banktjänstemän från de fyra kontoren vittnar om att skillnaderna i det dagliga arbetet varit små, vilket de upplever som positivt. Vidare menar de att lagförändringen inte gett några direkta effekter för småföretagarna. En respondent menar att hela förfarandet bara är ett ”spel för gallerierna”, grundat på ideologi, men även en viss grad av populism. Övriga respondenter är inne på liknande resonemang.

De flesta av bankernas befintliga kunder har fortsatt att låta sina räkenskaper revideras. En påtaglig anledning till detta är, enligt samtliga respondenter, att det finns en vetskap hos kunden om att detta krävs för att bibehålla en god relation till sina intressenter. Det framkommer också att bankerna även i framtiden kommer kräva reviderade räkenskaper från de företag som vill ha krediter, detta oavsett om det är gamla eller nya kunder.

”Om vi bestämmer att vi vill ha reviderade räkenskaper ska vi ha det oavsett den danska lagförändringen.” – Nordea

För helt nystartade företag som inte har några reviderade räkenskaper bakom sig är det redan idag mycket svårt att få banklån. Planer på att i framtiden inte låta sina siffror bli reviderade kommer att medföra att det blir näst intill omöjligt att få lån. Banktjänstemännen är i stort även eniga om att den ekonomiska nettoeffekten för företagen av lagförändringen kommer bli negativ, om mot förmodan någon bank skulle godta oreviderade siffror. Dessa banker kommer då i gengäld att ta ut en högre ränta, eftersom risken ökar.

Några små nyansskillnader urskiljs dock i respondenternas svar gällande effekterna av lagförändringen:

På Jyske Bank har 4-6 företag valt att inte revidera sina rapporter och dessa företags räkenskaper har då jämförts med tidigare års räkenskaper som varit reviderade. Inga större skillnader har upptäckts, då det handlar om bolag vars verksamhet kännetecknas av få och okomplicerade transaktioner.

De administrativt mest starka kunderna tycker att de kan sköta sin ekonomi själva och på Jyske Bank har man inte upplevt att kvaliteten sjunkit. Nordea är något hårdare i sin bedömning och på frågan hur de skulle reagera om en gammal kund väljer bort revisionen svarar de att om kunden inte alls går med på att låta sina siffror revideras får denne gå någon annanstans. Detta då det inte finns något som visar huruvida verksamheten går som den utgjort sig för att göra. Vanligt är då att företagen hittar privata finansiärer, vilket även är vanligt förekommande för nystartade bolag.

4.2.3 Kreditbedömning

Alla banker har sitt eget sätt att bedöma kundernas kreditvärdighet. Vanligt är att företagen analyseras utifrån en skala vars utformning varierar mellan bankerna. Viktigt för samtliga banker är hur kunderna historiskt sett har presterat, men även dagsläget och framtiden är av avgörande betydelse vid kreditgivning. Bankerna är eniga om att det är betydligt svårare för nystartade företag att erhålla kredit, eftersom bankerna inte har några historiska siffror att grunda sin bedömning på.

”Har man ingen tidigare kontakt ska man ha både hängslan och livrem”, säger Handelsbanken på tal om den osäkerhet som uppstår för banken i samband med nya och okända kunder.

Första steget är att bankerna vanligen gör en bedömning utifrån företagets finansiella siffror för att sedan väga samman det med faktorer som är icke-finansiella. Sedan något år tillbaka måste även bankerna ta hänsyn till EU-regler som innebär att risk måste kunna beräknas vid varje kreditfall för att avgöra hur mycket kapital banken måste avsätta.

4.2.3.1 Relationen mellan finansiella och icke-finansiella mått

”Kreditvärderingen är både kvalitativ och kvantitativ” - Nordea

Samtliga respondenter är överrens om att en kombination av finansiella och icke-finansiella mått utgör grunden i kreditbedömningsprocessen, men att det finns en viss prioriteringsordning. De finansiella måtten är överordnande de icke-finansiella i stor utsträckning. Det finns dock situationer då de finansiella faktorerna inte har lika stor betydelse:

”Allt har inte med siffror att göra” - Handelbanken.

Vissa kunder kan vara väldigt övertygande, t.ex. om de besitter stor erfarenhet inom en bransch. Då finns möjligheten att icke-finansiella faktorer och magkänsla får större utrymme än vad de annars skulle ha haft. Det förutsätter dock viss kännedom om kunden.

Nordea värderar sina kunder utifrån kvalitativa och kvantitativa mått där de kvantitativa, dvs. räkenskaperna, har störst inverkan vid kreditbedömningen. Därtill är även de kvalitativa faktorerna såsom ledningens kompetens och erfarenhet av stor vikt. Denna bedömningsmetod är även i linje med den som används hos Danske Bank.

Jyske Bank gör sin bedömning utifrån objektiva och subjektiva kriterier, där de objektiva måtten står för två tredjedelar av bedömningsunderlaget och de subjektiva för den resterande tredjedelen. De objektiva måtten omfattas av räkenskapstal för verksamheten samt ägarens privatekonomi, medan de subjektiva omfattar värdering av företagets strategi, produkter och marknader. Detta mynnar ut i en skala mellan 1-14 som återger hur stor sannolikheten är att banken förlorar pengar på grund av kunden under nästkommande år.

4.2.4 Tillförlitlighet

”Ju mer kännedom vi har om kunden desto lättare blir det att kreditvärdera. Ju mindre vi vet desto mer vill vi veta. Ju mindre kunskap om kunden vi har, desto större är behovet av revisorn, så att vi vet att vi kan lita på räkenskaperna” - Nordea

Alla banker är eniga om att det behövs tillförlitliga räkenskaper för att kreditbedömningen skall kunna genomföras korrekt. För att graden av tillförlitlighet skall vara hög anser de vidare att det krävs en revisor som går i god för att siffrorna är korrekta. Dock kan en god relation mellan banken och företaget leda till att kännedomen om företaget ökar och därmed minska risken ytterligare. Tillförlitligheten kan därför delas in i två kategorier, dels en som behandlar kunden och dess relation till banken, dels en som omfattar de finansiella uppgifterna och revisorns granskande roll.

4.2.4.1 Kunden

"Man ska tro på sina kunder och självklart gör vi det, men vi tappar ju också pengar varje dag, det gör alla banker." – Danske Bank

Citatet ovan är talande för respondenternas syn på förhållandet till nya respektive gamla kunder. Att veta vem man gör affärer med nämns av samtliga respondenter som en viktig aspekt och nya kunder granskas därför hårdare än gamla, just av den anledningen att banken vill minimera risken att förlora pengar.

Hos Nordea värderas de kunder som de inte har någon tidigare relation till dvs. nya kunder, per automatik lägre. Tidigare fungerade det på liknande sätt hos Jyske Bank, vilka nu övergått till en mer subjektiv värdering. Idag är det helt beroende av vilken kund det är, då kunden kan vara så pass ekonomiskt stark att det inte har någon påverkan att de är en ny kund i banken.

Handelsbanken menar att de företag som för dem är nya och okända måste ta sig upp för en lång och brant uppförsbacke. Även oreviderade bolag anses ha en svår väg att gå för att beviljas kredit.

Bankerna kan dock tänka sig att det finns ett fåtal situationer där ett samarbete med en gammal trogen kund som har rykte om sig att vara skötsam och pålitlig skulle kunna fortsätta, oreviderade siffror till trots. Detta skulle kräva ett ekonomisystem varifrån banken på begäran skulle kunna utkräva siffror. Tilliten till motparten är i dessa fall avgörande. I vissa fall kan de reviderade siffrorna tvärt emot vara i ordning, men magkänslan säger att de borde hålla sig utanför. Detta kan leda till att kredit inte beviljas. Avgörande i dessa fall kan t.ex. vara bristande erfarenhet inom branschen.

4.2.4.2 Revisorn och räkenskaperna

"Jag kan tänka mig att jag har en kund som jag sitter med, och så frågar jag om det är okej att jag ringer revisorn och om det är det så gör jag det."
- Nordea.

Reviderade räkenskaper nämns av samtliga respondenter som en viktig bedömningsfaktor vid kreditgivning. Samtliga respondenter nämner också fördelen av att det just är en revisor som granskat uppgifterna. Revisorn blir en länk mellan kunden och bankrådgivaren och ökar tillförlitligheten för räkenskaperna, vilket ökar möjligheten för kunden att beviljas kredit. Att en annan oberoende part som skulle kunna ta över revisorns roll kan ingen av respondenterna tänka sig.

"Jag vet inte vem det annars skulle vara, möjligtvis om det är en pålitlig motpart", svarar Handelsbanken, samtidigt som respondenten påpekar att han inte riktigt ser vem denna motpart skulle kunna vara.

Ingen av respondenterna anser det heller troligt att bankerna i framtiden själva kommer axla den granskande roll som revidering innebär, vilket tydliggörs av nedanstående citat.

"Jag tror inte att vi på Jyske Bank kommer ha en enhet som erbjuder dessa tjänster. Vi riktar in oss på vår kärnverksamhet och det är bankverksamhet."
- Jyske Bank

"Vi har inte den kompetensen idag. Vi skulle få anställa människor som har den bakgrunden, så det tror jag inte." – Handelsbanken

"Jag tror att det är väldigt osannolikt, utan att veta med säkerhet. Man kan föreställa sig att det skulle kunna vara möjligt om vi t.ex. köpte upp ett revisionsbolag...."
– Nordea

Respondenterna anser att de idag har ett väl fungerande samarbete med revisorer som de vet utför ett kompetent arbete. Dit hänvisar de sina företagskunder och ämnar så göra även i framtiden, istället för att erbjuda tjänsterna själva.

4.2.5 Alternativ till revision

"Nu har lagen trätt i kraft och den ska man ju som bank förhålla sig till. Då kan det vara så att banken utformar några enklare regler, eller regler som säger att de här och de här posterna ska vara reviderade. Jag kan föreställa mig att man väljer att titta på vissa utvalda delar." – Danske Bank

När det kommer till frågor rörande alternativ till den fullskaliga revisionen är bankerna generellt sett mer öppna för förändringar. Revisionen ses av samtliga respondenter som viktig för kreditgivningen, men ett framtida scenario där kreditinstituten förändrar sitt beteende ses dock inte som någon omöjlighet. Vid intervjuerna har framför allt bankernas inställning till en ny begränsad form av revision undersökts.

Samtliga fyra banker i undersökningen menar att reviderade räkenskaper är så pass viktiga att de inte går att ersätta vid kreditgivningsprocessen, men att en förenkling för de små bolagen likväl är önskvärd. Den fullskaliga revisionen ses av samtliga respondenter som det bästa alternativet, samtidigt som de menar att en förenklad version av revisionen vore att föredra framför ett avskaffande. Från bankernas sida är man således i stor utsträckning negativt inställda till avskaffandet av revisionsplikten, även om banktjänstemännens personliga åsikter i frågan varierar.

En förenklad version av revision, av respondenterna ibland benämnd *lightversion*, nämns som ett bättre alternativ än avskaffandet. Ett scenario där kreditinstituten kräver att vissa utvalda poster i räkenskaperna är reviderade, istället för dagens fullständiga revision, synes vara ett alternativ.

En enkel, men standardiserad redovisning för de små företagen nämns av Jyske Banks respondent som ett annat alternativ. Detta skulle innebära ett sammankopplat ekonomistyrningssystem och räkenskapsprogram där revisorn skulle kunna gå in och se så att resultat- och balansräkning ser korrekt ut. Som komplement till detta bör kunderna dessutom ha sina konton på banken så att kassaflödet kan kontrolleras när det anses behövt, något som lyfts fram i flera av intervjuerna.

4.2.6 Ändrade förutsättningar

"Jag tror inte att vi kommer att låna ut pengar i blindo, man måste på ett eller annat sätt ha trovärdiga siffror." – Handelsbanken

Respondenterna har i undersökningen visat en medvetenhet om att framtiden kan te sig annorlunda, men kan inte ge någon klar bild över hur detta skulle påverka bankernas kreditgivning. Tydligt poängteras dock i samtliga fall vikten av att kunna styrka bedömningen av företagen.

"De (politikerna) glömmor bort att vi inte ändrar uppfattning om vad som ska finnas lika snabbt", svarar Jyske Banks respondent i samband med att avskaffandet av revisionsplikten diskuteras.

Denna åsikt går även att urskilja hos övriga respondenter. Vad politikerna anser vara viktigt, dvs. att göra något för företagarna, går delvis i strid med bankernas behov av tillförlitliga uppgifter.

Vidare menas från respondenternas sida att höjda gränsvärden skulle kunna innebära problem för bankerna. Om gränserna höjs menar Danske Bank att branschorganisationer bör sätta upp nya regler så att bankerna kan fortsätta ha tillit till företagens uppgifter. Nordea menar att kreditpolitiken är densamma, oavsett vad lagen säger, medan Jyske Bank poängterar problematiken med ökade gränsvärden:

"Jag ser det som ett problem, om man höjer gränserna kommer man upp till mer och mer komplicerade verksamheter som vi har ett mer komplext samarbete med. Jag kan inte föreställa mig att vi som bank inte skulle kräva revision, oavsett vad lagen säger"

Vidare har respondenterna fått svara på frågor huruvida förändrade gränsvärden skulle leda till ökad konkurrens mellan bankerna, där vissa banker nischer sig mot att ta sig an bolag som frånvalt revision. Ingen av bankerna i undersökningen menar att *deras* bank skulle välja en sådan inriktning, men utesluter inte möjligheten att andra kommer att välja denna väg. Dock poängteras att dessa banker troligen blir de första som skulle få problem vid en konjunkturedgång.

"Om de har kreditvärderat sina kunder vid en tidpunkt då det går bra, utan material som hade varit nödvändigt, så är det de som kommer att få problem när det börjar gå sämre." – Nordea

Jyske Bank lyfter i denna diskussion även fram skillnaden mellan stora och små städer, där det anses troligt att mindre institut på mindre orter kan komma att konkurrera. Detta eftersom de mänskliga relationerna sägs spela en större roll än i storstäderna, då de ofta känner personen/företaget eller någon i dess närhet. Handelsbankens respondent styrker denna tes då han på Köpenhamnskontoret upplevt mindre personlig kontakt med kunderna än på kontor i mindre orter.

Konkurrensen har också diskuterats på ett internationellt plan och Jyske Banks respondent anser, vilket kan vara relevant i diskussionen om det eventuella svenska avskaffandet av revisionsplikten för små bolag:

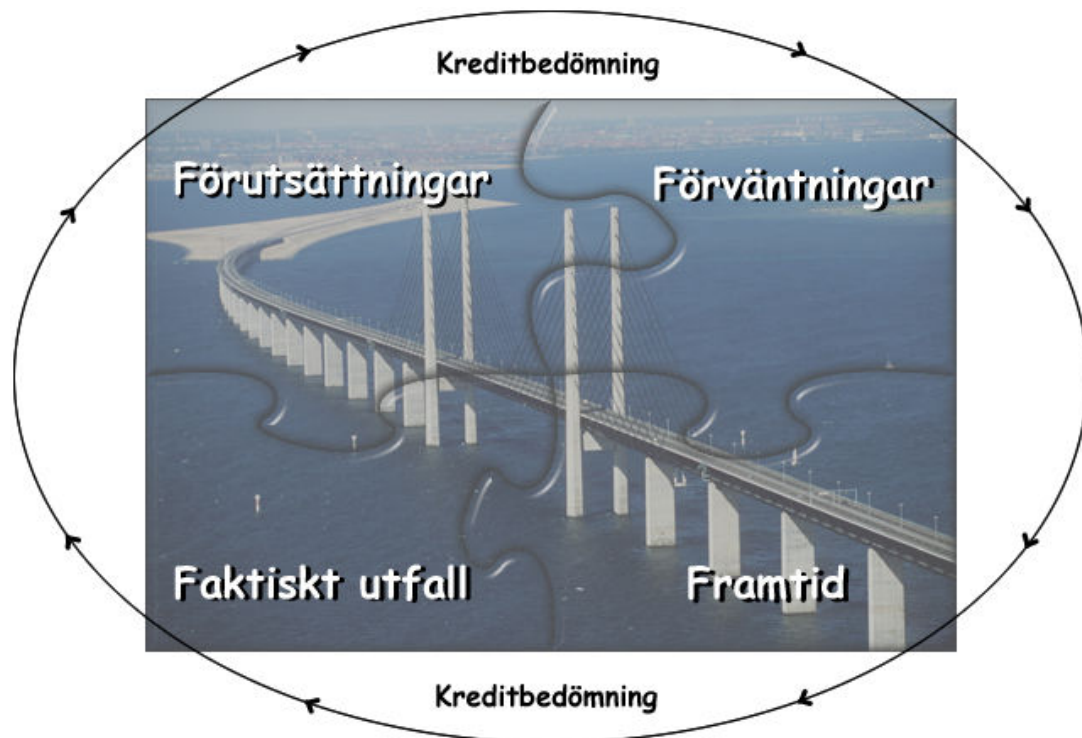
”Om de svenska gränsvärdena blir högre än de danska kommer Danmark också att vilja höja dessa, för det blir någon slags konkurrens om vilket land som är mest fördelaktigt för små/mellanstora företag. Till syvende och sist tror jag att de som kommer få betala för detta är företagen, för intressenterna kommer ändå att ställa samma krav och då vinner man inget på det”

4.3 Svarssammanställning

	Danske Bank	Handelsbanken	Jyske Bank	Nordea
Förväntning inför lagförändring				
Vilken var er inställning?	Förståelse för beslutet men inte positiva	Diskuterades aldrig	Viss oro	Diskuterades aldrig
Effekter av lagförändring				
Påverkan som lagförändringen medfört	Ingen	Liten	Marginellt	Ingen
Varför har utfallet varit lågt?	Vi kräver reviderad information	Vet ej	Kort tid sedan förändringen	Vi kräver reviderad information
Om befintlig kund frånväljer, Hur agerar ni?	Troligtvis kräva	Beror på	Beror på	Kräva
Hur många kunder har frånvalt revision?	Vet ej / Ett fåtal	Vet ej / Säkert en del av de minsta	En handfull	Vet ej / Ett fåtal
Kreditbedömning				
Utfrån vilka mått bedöms kunderna?	Kvalitativa/kvantitativa	Finansiella/icke-finansiella	Objektiva/subjektiva	Kvalitativa/kvantitativa
Vilken betydelse har reviderad information?	Mycket stor	Mycket stor	2/3 av beslutsunderlaget	Nödvändig
Kan finansiell information kompenseras med annan information?	Nej	I enstaka fall	Mycket svårt	Nej
Vilken roll fyller revisorn?	OK-stämpel när de sätter sitt namn på det	Garant för siffrornas tillförlitlighet	Tillför tillförlitlighet	Tillför kunskap och tilltro till siffrorna
Bedöms gammal/ny kund per automatik olika?	Ja	Ja	Inte nu längre	Ja
Ändrade förutsättningar				
Alternativ till revision	En mindre omfattande revision	Eventuellt, men vet ej hur den skulle se ut	Standardiserat ekonomisystem, kopplat till banken	En lightversion av revision som fyller våra behov.
Effekten av högre gränsvärden?	Inga effekter för kreditbedömningen, fortfarande krävs reviderade siffror	Bankerna lånar inte ut pengar i blindo. Fortsatt krav på reviderade uppgifter	Intressenterna kommer att ställa samma krav	Inga för egna banken, men möjligt att andra använder det som konkurrensmedel

5. Analys

Figur: egen

Bilden ovan ger en beskrivning av de olika delar som analyskapitlet innehåller. För att förenkla diskussionen har denna indelats i fyra olika delar: *förutsättningar*, *förväntningar*, *faktiskt utfall* och *framtid*.

Diskussionen kring bankernas kreditbedömning och mängden tillförlitlig information ses som central, varför den kommer att genomsyra samtliga fyra delar av analysen, men särskilt behandlas under rubriken *faktiskt utfall*. Detta görs då uppsatsens huvudproblem är att undersöka vilka konsekvenser ett avskaffande av revisionsplikten får för kreditbedömningen. Även om övriga delar av analysen också behandlar kreditbedömning anses det, för att förstå de fundamentala delarna i den praktiska kreditbedömningsprocessen, nödvändigt att ge detta område extra utrymme.

Under *förutsättningar* och *förväntningar* analyseras skillnader mellan Danmark och Sverige i debatten om ett avskaffande av revisionsplikten. Den del som kallas *framtid* behandlar alternativ till den fullständiga revisionen, samt den fortskridande processen i Sverige och Danmark kring vilka gränsvärden som skall gälla. Till detta hör även en kortare analys kring revisorernas oberoende. Under *framtid* analyseras också olika typer av säkerhet.

5.1 Förutsättningar & förväntningar

5.1.1 Revisorerna tar striden

Lagförändringen i Danmark satte igång en process vars fullskaliga effekter för kreditgivningen ännu inte åskådliggjorts. Framtiden är på så sätt oviss även i Danmark, trots att landet är längre fram i processen med att avskaffa revisionsplikt än Sverige, där något beslut om lagförändring ännu inte tagits.

I intervjuerna framkom att det bland de danska banktjänstemännen fanns en viss medvetenhet inför lagförändringen. Denna medvetenhet skapades dock i stor utsträckning efter eget intresse i frågan, eftersom den stundande lagförändringen inte diskuterades i någon större utsträckning inom bankerna.

Även inom det svenska bankväsendet tycks diskussionen kring ett avskaffande av revisionsplikten vara förhållandevis lågmäld. Det går inte att urskilja några större orosmoment från kreditgivarnas sida, vilket kan förklaras av att de svenska storbankerna samarbetar kring gemensamma ståndpunkter i vissa frågor. Likt i Danmark ses revisionen som en förutsättning för att göra en tillförlitlig kreditbedömning och om denna grundpelare hotas är det troligt att bankerna besvarar detta med en enad front.

Kreditgivarna i Sverige har dock inte tagit någon aktiv roll i den rådande debatten kring revisionspliktens avskaffande. Istället har revisionsbranschen i stor utsträckning agerat talesmän åt kreditgivarna och andra intressenter, medan kreditgivarna själva varit mer passiva och endast tydliggjort att de ser positivt på reviderade räkenskaper och således mer negativt på ett avskaffande av revisionsplikten. Denna passivitet kan vid första anblick tyckas anmärkningsvärd, eftersom banker ofta lyfts fram som en av de intressenter med störst nytta av revision.

En trolig förklaring till detta är att kreditgivarna, oavsett lagförändringen, i så stor utsträckning som möjligt ämnar använda samma bedömningsunderlag vid kreditgivning som tidigare. Att oron uteblivit kan också förklaras med att kreditgivarna besitter en sådan maktposition gentemot sina kunder att de har möjlighet att även fortsättningsvis kräva revision.

Den passivitet som både kreditgivare i Danmark och Sverige visat kan vidare kopplas samman med revisorernas större intresse för att ta strid i frågan. Visserligen har både kreditgivare och övriga intressenter en stor nytta av revisionen, men det är trots allt revisorerna som står i främsta ledet, då det är deras arbetsuppgifter som hotas. Kreditgivarna har fortsatt möjlighet att kräva revision, oavsett om den är lagstadgad eller ej, och kan därmed förhålla sig mer passiva och låta revisorerna lägga tid och resurser på att driva frågan.

Det är troligt att de svenska bankernas förväntningar inför en stundande lagförändring påverkas av det faktiska utfallet i Danmark, i synnerhet de banker som

finns representerade i båda länderna. Det faktum att Danmark och Sverige befinner sig i olika faser i avskaffandeprocessen bidrar emellertid till några andra viktiga aspekter att ta hänsyn till.

5.1.2 Skilda faser i processen

Även om både svenska och danska banker är negativa till ett avskaffande av revisionsplikten och de konsekvenser som detta medför, går det att se vissa skillnader mellan länder.

Danmark har kommit längre i processen med att avskaffa revisionsplikten, medan svenska banker lever i en större ovisshet om vad som väntar. Detta återspeglas hos svenska banker i en något mer restriktiv inställning till andra alternativ än den fullständiga revisionen. Danska bankerna uppvisar däremot tendenser till att acceptera sådana nya möjligheter, även om det lyser igenom att det är den fullständiga revisionen som föredras.

Dessa skillnader kan delvis förklaras utifrån det faktum att länderna befinner sig i olika skeden i processen. Svenska kreditinstitut befinner sig i en situation där de ännu inte möter de konsekvenser som ett avskaffande av revisionsplikten innebär. De behöver i dagsläget endast ta ställning för eller emot ett avskaffande av revisionsplikten och tvingas inte möta inte kunder som de facto har oreviderade siffror, något som däremot de danska bankerna gör. Då de danska bankerna aktivt måste ta ställning till kunder som faktiskt har frånvalt revision, medför detta en mer flexibel hållning i frågan.

5.2 Faktiskt utfall

5.2.1 Tillförlitlig information av fortsatt vikt

De effekter som lagförändringen i dagsläget medfört för Danmarks kreditinstitut har varit närmast obefintliga. Få bolag har valt bort revisionen, vilket lett till att endast små nyanskillnader kunnat utläsas. Bankerna har i nästan samtliga fall fortsatt att kräva reviderade räkenskaper, vilket bidragit till att väldigt få företag utnyttjat möjligheten att frånvälja revision. Revisionen ses av bankerna som ett kvitto på att företagets ekonomiska siffror är tillförlitliga.

Kreditgivarnas behov av tillförlitlig information hör i sin tur ihop med oviljan att förlora pengar, då osäker information ses som en ökad risk. Denna risk kan i teorin minska i de fall all information mellan bank och potentiell kund är symmetrisk.

För att detta skall möjliggöras krävs dock en omfattande process som kräver kännedom om samtliga kunder, vilket innebär att bankerna tvingas lägga mycket tid på interaktion med alla potentiella kunder, även de som i slutändan aldrig beviljas kredit. Detta kan vara en förklaring till varför kreditgivarna i praktiken föredrar

teorier liknande 5C-modellen, där endast de delar som kreditinstitutet efterfrågar undersöks.

I 5C-modellen används fem olika faktorer som beslutsunderlag, varav tre direkt går att hänföra till finansiell information. Dessa faktorer är tillgångar, återbetalningsförmåga och säkerheter, medan återbetalningsvillighet och företagets omvärldssituation snarare hör samman med icke-finansiell information. Det som är av betydelse är därmed hur viktig den finansiella informationen i förhållande till den icke-finansiella anses vara för kreditbedömningen. Om kreditgivare går miste om tillförlitlighet i den finansiella informationen i och med att revisionsplikten avskaffas, kan detta i så fall kompenseras med ökad information om icke-finansiella faktorer?

I den danska undersökningen har det framkommit att både finansiell och icke-finansiell information har betydelse för kreditbedömningen, men att den förra har en större vikt än den senare. Även i den svenska undersökningen framhålls vikten av tillförlitlig information, men däremot kan förhållandet mellan den finansiella och icke-finansiella informationen inte utläsas.

Den finansiella informationen är det första som kreditgivarna granskar vid en kreditbedömning och har därför en väsentlig betydelse för huruvida de går vidare i kreditbedömningsprocessen. Reviderade räkenskaper anses därför vara ett viktigt kontrollinstrument, eftersom de ökar tilltron till den finansiella informationen.

Om revisionsplikten avskaffas i Sverige och bankerna accepterar icke-reviderade siffror, skulle detta kunna kräva ett förändrat synsätt vid kreditgivning. De kan vid ett sådant scenario i större utsträckning än idag tvingas fatta sina beslut utefter icke-finansiell information, något som skulle bidra till en ökad risk. Detta eftersom den icke-finansiella informationen till stor del grundar sig på den enskilde banktjänstemannens uppfattning.

Utifrån den danska och svenska undersökningen dras slutsatsen att den finansiella informationen fyller en så pass stor roll i kreditbedömningsprocessen att kreditgivarna i dagsläget finner den oundgänglig. De icke-finansiella måtten, företagets omvärldssituation och återbetalningsvillighet, används visserligen som beslutsunderlag, men det poängteras i samtliga intervjuer att de i stor utsträckning är underordnade de finansiella måtten. Revisionsplikten fyller därmed en viktig funktion. De icke-finansiella delarna av 5C-modellen är inte utslagsgivande för kreditbedömningen och fokus ligger därmed på att ha tillförlitlighet till de finansiella måtten. För att besvara frågan som ställdes ovan kan därmed minskad finansiell information utifrån 5C-modellen inte kompenseras med ökad icke-finansiell information.

5.3 Framtid

5.3.1 Förändrade typer av säkerhet

Som tidigare i analysen diskuterats, går det inte att kompensera minskad finansiell information med ökad icke-finansiell information. Dock finns det andra sätt för att minska den ökade risk som uppstår vid oreviderade siffror.

Bankerna vill inte förlora pengar och ser därför den finansiella informationen som sin primära informationskälla, då en god ekonomi anses minska risken mer än vad en god relation gör. Både från den danska och från den svenska undersökningen har det tydligt poängterats att högre risk inte kan kompenseras med högre avgift. Däremot kan det, med hjälp av utfallet av den danska undersökningen, ses en tendens som innebär att en högre risk skulle kunna kompenseras med en annan typ av säkerhet.

I Danmark är det vanligt med personlig säkerhet som komplement vid kreditavtal, medan bankerna i Sverige till större delen utnyttjar företagsbundna säkerheter som företagsinteckning. Personliga säkerheter, såsom pantsättning av privatbostad eller annan egendom, medför ett större incitament för den enskilde låntagaren att sköta företaget väl. Detta skulle innebära att *moral hazard* minskar och att det därmed uppnås en högre grad av målkongruens mellan banken och företaget.

Det ökade incitamentet att sköta bolaget väl kan till viss del kompensera den ökade risk som oreviderade siffror innebär. Av denna anledning kommer svenska banker, i de fall de godkänner icke-reviderade siffror, bli tvungna att i högre grad än vad som idag är fallet kräva personliga säkerheter. På så sätt kommer situationen allt mer att likna den danska, där personliga säkerheter används mer som regel än undantag.

Utifrån resonemanget under denna rubrik framgår det att risken kan minskas med ställda säkerheter. Det är dock viktigt att poängtera att den finansiella informationens tillförlitlighet är en faktor som inte påverkas av den minskade risk som personlig säkerhet innebär.

5.3.2 Alternativ till fullständig revision

Det har tidigare framkommit att de danska gränserna för vilka bolag som har möjlighet att frånvälja revisionen i framtiden kommer att höjas. Om förutsättningarna för bankerna ändrades och fler och större bolag valde bort revisionen är det relevant att se vilka konsekvenser detta skulle medföra för bankerna, oavsett dagens förhållningssätt till oreviderade uppgifter.

Detta resonemang hör även ihop med att vi idag ännu inte sett de fulla konsekvenserna av den lagförändring som genomfördes år 2006 och att en större andel av de bolag som idag har rätt att välja bort revisionen i framtiden kommer att göra så. Endast 6,5 % av de bolag som är berättigade att frånvälja revision har i dagsläget valt att utnyttja möjligheten.

Tidigare har revisorerna, både i Danmark och Sverige, genom en fullskalig revision stått som garant för att siffrorna varit korrekta. Lagförändringen som ägt rum i Danmark och planeras i Sverige gör dock att frågan huruvida det finns några fullgoda alternativ till dagens revision kan ställas. Det är förklarligt nog så att en fullständig revision ger mest information åt kreditgivarna, men den behöver per automatik inte ge den bästa.

Kreditgivarna gör en egen bedömning av företagens kreditvärdighet utifrån internt upparbetade system. Därmed fungerar revisionen endast som en garanti för att siffrorna är tillförlitliga, då kreditgivarna sätter stor tilltro till revisorns profession. Respondenterna i den danska undersökningen menar att en förenklad revision för de små företagen vore att föredra framför ett avskaffande, vilket är intressant att diskutera utifrån 5C-modellen.

Då tillförlitligheten är så pass väsentlig som framkommit i undersökningarna, anses det fullt möjligt att den information som revisionen bidrar till kan bli mer precis och därmed tillgodose intressenternas behov ännu bättre. Denna förenklade version skulle i så fall vara mindre omfattande än dagens revision, men mer ingående granska de poster som verkligen är av vikt vid kreditgivning. Dessa poster skulle motsvara den finansiella information som granskas vid kreditbedömning enligt 5C-modellen, dvs. tillgångar, säkerheter och återbetalningsförmåga. Genom att förenkla och få mer precis information kring dessa tre faktorer skulle tillförlitligheten kunna bibehållas, samtidigt som det även skulle kunna vara ekonomiskt gynnsamt för företaget och vara mindre administrativt krävande. Ett sådant förfarande vore även i linje med regeringens mål att minska bördan för de minsta företagen.

Den stora mängd information som den fullskaliga revisionen genererar fungerar som råg i ryggen för den enskilde banktjänstemannen vid kreditbeslutet. Det finns dock en risk att invaggas i en falsk trygghet. Detta skulle vara en förklaring till varför respondenterna är sådana förespråkare till en fullständig revision, en inställning som förtydligas extra mycket av en av respondenterna i undersökningen som menar att bankerna ständigt strävar efter ytterligare information om kunden. Det är troligt att all denna information inte är nödvändig för att fatta välgrundade kreditbeslut. Istället får det anses viktigare med bättre och mer precis information, där det framgår mer information om de finansiella områden som har betydelse för kreditbedömningen. En förenkling av dagens revision till ett system där de områden som är av särskild vikt för bankens kreditbedömning vore därför att föredra framför ett avskaffande.

5.3.3 Gränsvärden

Danmark har som ett första steg i avskaffandet av revisionsplikten valt att lägga gränsvärdena relativt lågt. Trots detta omfattas hela 41 % av landets bolag av lagförändringen. Att börja med att avskaffa revisionsplikten för de minsta bolagen

kan ha en poäng, då det i regel är dessa bolag som bedriver den minst komplicerade verksamheten. Att börja på en så pass låg nivå och successivt höja gränserna, ger en chans att observera och utvärdera de konsekvenser som förändringen medför.

Samtidigt är det viktigt att poängtera att det är de mindre företagen som i regel har sämst kvalitet på sin bokföring. Av denna anledning torde det vara i bankernas intresse att just dessa företags siffror revideras. Så länge bankerna kräver och får reviderat material innebär detta inget direkt problem. Om gränsvärdena höjs är det dock möjligt att andra svårigheter uppstår. Dessa svårigheter kan orsakas av den större komplexitet som finns i större bolag, exempelvis koncernförhållanden och internationell verksamhet.

De danska bankerna har i undersökningen visat att de även i fortsättningen i stor utsträckning kommer att kräva reviderade siffror. Som nämns i stycket ovan är motivet till detta att de minsta företagen, relativt de större, i regel har en sämre kvalitet på sin redovisning. Detta trots att de danska revisorerna har möjlighet att sköta den löpande bokföringen i företaget, utan att komma i strid med landets oberoenderegler. Då motsvarande svenska regler inte medger detta torde de svenska företagen därför ha en sämre kvalitet på sina räkenskaper än de danska. Det får därför anses sannolikt att det kommer vara än viktigare för de svenska bankerna att även fortsättningsvis få tillgång till reviderade siffror.

Ett nära samarbete mellan de danska företagen och revisorerna får vidare anses bidra till att de danska företagen i större utsträckning än de svenska kommer att bibehålla revisionen. Kombinationen av den eventuellt sämre svenska redovisningen och en högre frekvens att frånvälja revisionen kommer att innebära en stor omställning för kreditinstituten.

Om Sverige dessutom skulle välja att nyttja undantagsreglerna fullt ut, skulle detta ytterligare försvåra en process med att införa nya system och arbetssätt för kreditinstituten. Det anses dock inte troligt att Sverige väljer en sådan väg. Att gå från att vara ett relativt försiktigt land som tillämpar lagstadgad revisionsplikt för samtliga bolag, till att utnyttja EU:s undantagsregler fullt ut, tycks vara ett alltför stort steg. Därav är det troligt att ett avskaffande av revisionsplikten även i Sverige skulle ske successivt, även om gränsvärdena gentemot Danmark kan komma att skilja sig åt.

Vilket tidigare nämnts pågår det en utredning som skall se över det svenska oberoenderegler och vid en förändring av revisionsplikten vore det lämpligt att först genomföra en uppmjukning av oberoendet. Genom att mjuka upp oberoenderegler skulle Sverige, på samma sätt som Danmark, kunna uppnå ett mer djupgående samarbete mellan revisorn och företaget och på så sätt nå en högre kvalitet på företagets redovisning. På sikt skulle detta innebära att ett avskaffande av revisionsplikten skulle kunna genomföras utan att det skulle medföra en avsevärd kvalitetsnedgång i kreditinstitutens bedömningsunderlag.

Det skulle dock kunna finnas ett motstånd från revisorernas sida till ett sådant förfarande, då de ofta ser oberoendet som en viktig del av sin yrkesroll. Revisorernas organisation, FAR SRS, har emellertid börjat planera inför förändringen av oberoendet, genom att inkludera även redovisningsprofessionen i sin organisation. Denna utveckling kan ses som ett första steg mot att erbjuda en bredare och mer heltäckande tjänst, vilket oberoendereglerna i dagsläget sätter stopp för.

För att trygga tillförlitligheten i bankernas informationskrav är ett successivt avskaffande av revisionsplikten att föredra, då detta underlättar för bankerna att utveckla nya tillvägagångssätt vid kreditbedömningen. FAR SRS har förberett sig på en situation där revisorerna får möjlighet att utveckla sin relation till sina klienter och därmed säkerställa den tillförlitlighet som bankerna behöver. Nu är det upp till lagstiftarna att välja vilken väg som är mest lämplig att gå.

6. Avslutande diskussion

6.1 Slutsatser

Avskaffandet av revisionsplikten för de minsta bolagen i Danmark har inte i någon högre utsträckning påverkat kreditbedömningen för landets kreditinstitut. Väldigt få företag har valt bort revisionen och bankerna har inte ändrat förhållningssätt då de kreditvärderar företag. Med hjälp av denna utveckling går det att dra paralleller till Sverige, då även de svenska bankerna i stor utsträckning ämnar bibehålla nuvarande kreditbedömningssystem, vilket innebär att endast reviderade siffror kommer att accepteras.

Att svenska kreditinstitut i dagsläget är mer negativa till en förändrad revision än de danska, kan förklaras av det faktum att de befinner sig i olika skeden av processen att avskaffa revisionsplikten. I Danmark har lagen redan ändrats, medan Sverige fortfarande befinner sig i ett debattstadium. Om bankerna de facto inte behöver göra några aktiva val i förhållande till sina kunder, är det lättare att undvika att diskutera alternativa metoder.

Bankernas kreditbedömning är vidare utformad på ett sådant sätt att en minskad tillförlitlighet till finansiell information rimligtvis inte kan kompenseras med ökad icke-finansiell information. Det anses samtidigt svårt att i praktiken grunda ett kreditbeslut på en process som enbart bygger på minskad informationsasymmetri, eftersom en sådan process anses alltför tidskrävande. En slopad revisionsplikt kommer därmed att medföra mindre tillförlitlighet i kreditbedömningsprocessen, om en framtida situation förhindrar kreditinstituten att fortsatt kräva reviderade uppgifter.

Ett sätt för kreditinstituten att minska den risk som kan uppstå vid ett avskaffande av revisionsplikten är att förändra de tagna säkerheterna. Om Sverige slopar revisionsplikten kommer en allt större andel av säkerheterna att vara av privat karaktär, t.ex. pantsättning av privatbostad.

Alternativ till dagens revision är i framtiden ett fullt tänkbart scenario. Det anses viktigare med mindre och mer precis information, än mer omfattande information som i viss utsträckning är överflödigt och inte används. En förenklad form av dagens revision ger bättre information åt kreditgivaren ses därför som ett mer lämpligt alternativ.

Det är här viktigt att skilja på alternativ till den fullständiga revisionen och alternativ till finansiell information, eftersom den senare, oavsett de effekter som ett avskaffande av revisionsplikten medför, anses fundamental vid kreditbedömningsprocessen. Ett alternativ till fullständig revision skulle därmed även fortsättningsvis ge den finansiella information som kreditinstituten efterfrågar.

I diskussionen kring det svenska avskaffandet av revisionsplikten vore det fördelaktigt att likt Danmark genomföra ett successivt avskaffande, istället för att direkt sätta gränsvärdena i linje med de som EU möjliggör. En successiv avveckling

skulle ge bättre utrymme för kreditgivarna att anpassa sina kreditbedömningsystem.

De svenska revisorernas oberoende anses också kräva en översyn. För att säkerställa att kvaliteten på företagens redovisning inte försämras alltför mycket av ett avskaffande av revisionsplikten, borde en uppmjukning av oberoendet ske *före* ett avskaffande. På så sätt skulle revisorerna kunna bygga upp en djupare relation med företagen, som vid ett avskaffande lättare skulle kunna bibehållas. I slutändan skulle både företag, revisor och intressenter tjäna på ett sådant scenario.

6.2 Fortsatt forskning

Intressant vore att göra en liknande undersökning i Danmark om ett par år. Det är troligt att lagförändringen då medfört större effekter än vad som är fallet idag. Att undersöka om kreditinstituten tillsammans med revisorer och skatteverk kommer att utarbeta nya standards vid ett avskaffande av revisionsplikten anses också intressant. Vidare forskning kan även djupare beröra de konsekvenser som en förändrad lagstiftning kring de svenska revisorernas oberoende medför.

Källförteckning

Direktiv & Råd

Finansinspektionen. FFFS 2004:6. *Allmänna råd om kreditriskhantering i kreditinstitut och värdepappersinstitut.*

http://www.fi.se/upload/30_Regler/10_FFFS/2004/FFFS0406.pdf - 2007-12-10

Justitiedepartementet, Dir. 2006:96. *Revisorer och revision; genomförande av EG-direktiv m.m.*

http://eu-upplysningen.se/webbnav/index.aspx?nid=10&dok_id=DIR2006:96&rm=2006&bet=2006:96 - 2007-11-17

Justitiedepartementet, Dir. 2006:128. *Tilläggsdirektiv till Utredningen om revisorer och revision; genomförande av EG-direktiv m.m.*

http://eu-upplysningen.se/webbnav/index.aspx?nid=10&dok_id=DIR2006:128&rm=2006&bet=2006:128 - 2007-11-17

Rådets fjärde direktiv 78/660/EEG och sjunde direktiv 83/349/EEG

Föreläsningar

Arvidsson, Susanne, 2007-11-20. *Problematisering samt metodval på olika nivåer.*

Lagar (Sverige)

Aktiebolagslagen

Lagen om bank- och finansieringsrörelse

Lagar (Danmark)

Lov om banker og sparekasser m.v.

Lov om aktieselskaber

Lov om finansiel virksomhed

Lov om statsautoriserede og registrerede revisorer

Årsregnskabsloven

Litteratur

Andersson, Patric, 2001. *Expertise in credit granting. Studies on judgment and decision-making behaviour.* Stockholm: Elanders Gotab

Artsberg, Kristina, 2005. *Redovisningsteori – policy och praxis.* Malmö: Liber Ekonomi

- Bruns, Volker, 2001. *A dual perspective on the credit process between banks and growing privately held firms*. Licentiate thesis in Business Administration, Jönköping International Business School. Sollentuna: Parajett AB
- Bryman, Alan – Bell, Emma, 2003. *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Ljubljana: Liber Ekonomi
- Broomé, Per - Elmér, Leif – Nylén, Bertil, 1998. *Kreditgivning till företag*. Lund: Studentlitteratur
- Green, Erling, 1997. *Kreditbedömning och intuition – ett tolkningsförslag*. Lund: Lund University Press
- Holme, Idar Magne - Solvang Krohn, Bernt, 1996. *Forskningsmetodik, om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Lennander, Gertrud, 2006. *Kredit och säkerhet*. Uppsala: Iustus Förlag AB.
- Lindahl, Magnus, 2000. *Bankens villkor i låneavtal vid kreditgivning till högt belånade företagsförvärv*. Linköping: UniTryck
- Patel, Runa – Davidson, Bo, 1994. *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur
- Rienecker, Lotte - Stray Jörgensen, Peter, 2004. *Att skriva en bra uppsats*. Malmö: Liber
- Svensson, Birgitta, 2003. *Redovisningsinformation för bedömning av små och medelstora företags kreditvärdighet*. Uppsala: Universitetsstryckeriet, Ekonomikum

Myndighetshemsidor

- Finansinspektionen i Sverige, www.fi.se - 2007-12-11
- Finanstilsynet i Danmark, www.ftnet.dk - 2007-12-11
- Finansrådet i Danmark, www.finansraadet.dk - 2007-12-11

Personliga intervjuer

- Düring Jensen, Vibeke. Statsautoriseret revisor. INFO-Revision, Buddinge. 2007-11-28.
- Danske Bank. 2007-11-30.
- Handelsbanken. 2007-12-04.
- Jyske Bank. 2007-12-12.
- Nordea. 2007-12-07.

Pressmeddelande

FAR SRS, 2007-12-03. *Redovisningskonsulter, revisorer och rådgivare samlas i en branschorganisation.*

Propositioner

Prop 1997/98:99. *Aktiebolagets organisation.* 1998-02-26
http://eu-upplysningen.se/webbnav/index.aspx?nid=37&dok_id=GL0399&rm=1997/98&bet=99 - 2007-11-17

Rapporter

Näringsdepartementet, 2007-06-05. *”Regeringens handlingsplan för regelförenklingensarbetet – en redovisning av det första steget”*
<http://www.sweden.gov.se/sb/d/8896/a/83617> - 2007-11-17

Thorell, Per – Norberg, Claes, mars 2005. *”Revisionsplikten i små aktiebolag”*.
http://www.svensktnaringsliv.se/multimedia/archive/00000/Revisionsplikten_i_s_m_458a.pdf - 2007-11-17

Finanstilsynet. *Årsberetning 2005*
http://www.ftnet.dk/graphics/Finanstilsynet/Publik/Publikationer/%C5rsberetning%202005_endelig.pdf - 2007-12-10

ECON-rapport nr 2007-09-092. Projekt nr. 51901.
Den samhällsekonomiska nyttan av revision

Tidningsartiklar

Askåker, Jenny, 2008-01-07. Dagens Industri. *”Osäker framtid för revisor”*

Sandén, Weje, 2007-02-08. Privata affärer. *”Små aktiebolag slipper anlita revisorer 2009”*

Tidsskrifter

Balans nr 3/2007. *”Bra att plikten avskaffas”*

Balans nr 10/2007. *”De danska företagen behåller revisorn”*

Balans nr 11/2007. *”Inte gratis att avskaffa revisionsplikten”*

Balans nr 11/2007. *”Få danska företag väljer bort revisionen”*

Europeiska unionens officiella tidning. 9.6.2006. L 157/87. *”Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/EG/43 av den 17 maj 2006 om lagstadgad revision av årsbokslut och sammanställd redovisning och om ändring av rådets direktiv 78/660/EEG och 83/349/EEG samt om upphävande av rådets direktiv 84/253/EEG”*

Journal of Banking & Finance 21 (1998) 1721-1742. Altman I, Edward – Saunders, Anthony. *Credit risk measurement: Developments over the last 20 years.*

Revision & Regnskabsvæsen nr 5/2006. ”*Lempelse af revisionspligt*”

Revision & Regnskabsvæsen nr 6/2006. ”*Reduktion af revisionspligten*”

Uppsatser

Fogelberg, Johanna – Pettersson, Anette, VT 2007. *Revisionspliktens vara eller icke vara- Vad anser intressenterna?* Magisteruppsats vid Högskolan i Borås.

Kadan, Mohamed – Malmunger, Pernilla – Steenbrink, Martin, VT2007. *Avskaffande av revisionsplikt – konsekvenser för små aktiebolags kreditgivare.* Kandidatuppsats vid Lunds universitet.

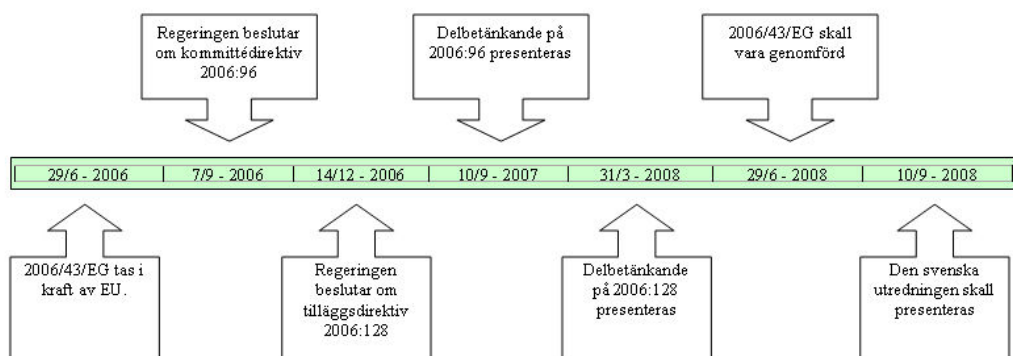
BILAGA 1 - Harmoniseringsprocessen

Den 29 juni 2006 antogs EG-direktiv 2006/43/EG, vilket har som syfte att bidra till ökad harmonisering inom redovisnings- och revisionsområdet. Direktivet skall vara genomfört senast 29 juni 2008.¹⁰⁵

I Sverige togs vid regeringssammanträde den 7 september 2006 beslut om ett kommittédirektiv, *Revisorer och revision; genomförande av EG-direktiv m.m.* Detta direktiv hade utgångspunkt i det beslut som EU antog genom det åttonde bolagsrättsliga direktivet och skall i sin helhet redovisas senast 10 september 2008, med ett delbetänkande senast 10 september 2007.¹⁰⁶

I direktivet har utredaren i uppgift att ”utarbета de författningsförslag som behövs för att anpassa svensk lagstiftning till EG-direktivet...”. Detta innebär bl.a. att krav på revisionsutskott i företag av allmänt intresse, revisorns oberoende i förhållande till revisionsklienten, införandet av enhetlig revisionsstandard för hela EU och samverkan mellan revisorsnämnden och tillsynsorgan i andra medlemsstater, skall undersökas. Dessutom skall behovet av revision i små företag utredas.¹⁰⁷

I anslutning till det sistnämnda utfärdades vid regeringssammanträde den 14 december 2006 ett tilläggsdirektiv till utredningen. Tilläggsdirektivets syfte är att djupare utvärdera revisionsplikten för små bolag. I motsats till huvuddirektivet, vilket snarare syftar till att presentera olika scenarier, skall utredaren enligt tilläggsdirektivet föreslå konkreta åtgärder som krävs vid en förändring av nuvarande lagstiftning. Resultatet av tilläggsdirektivet skall redovisas i ett delbetänkande senast 31 mars 2008.¹⁰⁸

Figur: Egen

¹⁰⁵ Justitiedepartementet, Dir. 2006:96

¹⁰⁶ ibid

¹⁰⁷ ibid

¹⁰⁸ Justitiedepartementet, Dir. 2006:128

BILAGA 2 - Intervjuguide

- Vilka förväntningar hade ni inför avskaffandet av revisionsplikten för de minsta bolagen?
- Hur stor del av företagskunderna är undantagna revisionsplikt enligt lagen?
- Hur många av bankernas kunder valde bort revisionen?
- Hur har ni påverkats av den nya lagen?
- Hur går kreditbedömningen av de små bolagen till?
- Hur såg kreditbedömningen ut tidigare?
- Vad har störst värde vid kreditbedömning
- Hur ser relationen mellan företag och banker ut?
- Samma krav reviderade/oreviderade bolag?
- Samma krav nya/gamla kunder?
- Hur bedömer ni ett *oreviderat* bolags tillförlitlighet?
- Alternativ till full revision?
- Skulle effekten blivit annorlunda med högre gränsvärden?

BILAGA 3 – Svensk undersökning rörande ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten

Avskaffande av revisionsplikt – konsekvenser för små aktiebolags kreditgivare

Författare: Mohamed Kadan, Pernilla Malmunger, Martin Steenbrink Kandidatuppsats vid Lunds universitet. VT2007

4 Empiri

Det empiriska materialet som presenteras i detta kapitel utgörs av primärdata från intervjuerna med våra respondenter. Vi presenterar deras syn på ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten och hur det kommer att påverka deras verksamhet. För att enkelt få en överblick finns efter varje empiriavsnitt en matris med respondenternas ståndpunkt till våra frågeställningar.

4.1 Banker

4.1.1 Våra intervjuföretag och respondenter

I många avseenden var våra respondenter överens beträffande våra frågor vilket inte är särskilt förvånande då storbankerna samarbetar kring en gemensam ståndpunkt i vissa frågor. Av den anledningen, att många svar är likartade, har vi valt att sammanföra deras åsikter i den utsträckning de sammanfaller. Där de har lämnat avvikande svar har vi särskilt poängterat det.

Då en av våra respondenter uttryckte ett önskemål om att få vara anonym såtillvida att personens namn inte skulle nämnas i uppsatsen har vi, för att få en enhetlig presentation, valt att enbart referera till respondenter med hjälp av företagsnamnet.

Handelsbanken

Handelsbanken har 458 kontor i Sverige och ytterligare 161 kontor globalt, varav de flesta är belägna i Norden och Storbritannien. Banken är en av de traditionella så kallade storbankerna och har verksamhet som riktar sig mot såväl privatkunder som stora internationella koncerner. Utlåning till små företag utgör beloppsmässigt cirka 20 %.

Vår respondent har sedan 1985 arbetat på alla positioner inom kontorsverksamheten på Handelsbanken och de senaste tio åren med företaget. Nu arbetar vår respondent med allt från små enmansföretag till stora internationella koncerner. Vår respondent säger sig vara mycket negativt inställd till ett avskaffande av revisionsplikten.

Sparbanken Finn

Sparbanken Finn tillhör inte de traditionella storbankerna utan är en självständig sparbank som verkar i sydvästra och mellersta Skåne. Deras verksamhet är inrik-

tad mot privatkunder och små och medelstora företag. Banken har 16 privatkontor och 3 företagskontor. Utlåning till företag utgör cirka 30 % av bankens totala utlåning.

Våra respondenter arbetar med kreditgivning till små och medelstora företag. De sitter båda i den centrala kreditenheten som har hand om de komplicerade ärenden som de lokala kontoren inte har behörighet att besluta i. De har 25 respektive två års erfarenhet.

SEB

SEB tillhör liksom Handelsbanken de traditionella storbankerna. De har en omfattande verksamhet i Sverige, Baltikum och Tyskland. De har verksamhet mot större företag och internationella koncerner men naturligtvis även gentemot mindre företag och privatpersoner. Ungefär hälften av kreditverksamheten (på kontoret i Lund) består av krediter till små företag.

Vår respondent arbetar med företagsrådgivning för små och medelstora företag och har gjort det i tre år. Vår respondent säger sig inte tro på att revisionsplikten kommer avskaffas. SEB tror att den kommer att förenklas men inte avskaffas. *”Det ligger ju i tanken att om man vill göra det lättare att starta företag så kan man inte avskaffa revisionsplikten eftersom det kommer att försvåra för företag att få pengar vilket är nödvändigt när man ska starta ett företag.”*

4.1.2 Typer av krediter

Gemensamt för alla respondenter är att det inte finns några begränsningar för företag att låna pengar på grund av sin storlek. Alla produkter, det vill säga utlåningsmöjligheter som banken erbjuder står till företagets förfogande om de uppfyller kraven. De olika alternativ som bankerna erbjuder är; checkkredit, förvärvskredit, avbetalning, leasing etcetera. SEB verkar gå lite längre och kan även, ifall företaget inte uppfyller kraven, kontrollera personen bakom företaget. Denna person kan ha en tillgång, såsom en privat fastighet som kan ingå i bolaget för att uppfylla krav på säkerhet. Såsom SEB uttrycker det: *”Det finns stora möjligheter att låna.”* Bankerna brukar utgå ifrån behovet hos företaget för att se vilken kreditlösning som passar bäst för företaget. SEB anger dock att det beror på i vilket skede företaget befinner sig, med nystartade företag är det i grund och botten en förtroendefråga: *”Om siffrorna är bra men det är något annat som inte stämmer blir det ingen affär.”*

4.1.3 Kreditbedömning idag

Alla respondenter säger att förfarandet vid en kreditbedömning är standardiserat. Samtliga banker har en kreditpolicy som skall följas. Generellt kan förfarandet beskrivas genom att banken träffar företagaren och skriver ett kreditpm om kunden. I detta pm gör man en bedömning av företaget, i form av en fastställd ranking, där man använder sig av olika variabler. Vid utformandet av ett kreditpm gör man analyser av kassaflödet, likviditetsbudget, budget för framtiden och beskrivning av ändamålet med krediten. Detta kreditpm ligger sedan till grund för beslut om kredit skall ges. Vilken vikt de olika variablerna har beror på vilket

förtroende banken har för kunden. Handelsbanken säger att det naturligtvis är tryggast med årsredovisningen eftersom någon annan har kontrollerat den men att om man har förtroende för kundens kompetens i redovisningsområdet eller om man har en relation med kunden så kan andra siffror bli mer intressanta. Samtliga respondenter anger att det viktigaste med kreditbedömningen är att i första hand fastställa återbetalningstiden och i andra hand vilken säkerhet banken har.

Samtliga banker tar även in upplysningar från utomstående företag och register, till exempel kreditupplysningar från UC och utdrag ur näringslivsregistret. Detta för att få reda på eventuella betalningsanmärkningar och få mer information om personerna bakom företaget, vem som är firmatecknare, vilka som sitter i bolagets styrelse, om personerna i företaget kommer från tidigare konkurser etcetera.

4.1.4 Uppföljning

Samtliga respondenter vill att företagets kassaflöde skall gå genom banken om de har lämnat kredit till dem. Detta för att det ger en löpande uppföljning av verksamheten, som Handelsbanken uttrycker det: *"Om något börjar gå fel syns det oftast på kontot."* Den övriga uppföljningen skiljer sig lite beroende på hur stort engagemang det rör sig om, vilken risk banken utsätter sig för och om det är en ny eller befintlig kund. Med en ny kund sker uppföljningen mer ingående och med kortare tidsintervall. SEB kräver till exempel in siffror var tredje månad till det första bokslutet inkommit.

Vid större engagemang från bankens sida är uppföljningen mer formell. Handelsbanken har en årlig uppföljning där de tar ställning till engagemanget, huruvida de kan leva med exponeringen eller om de måste dra in på krediterna. SEB anger att med de kunder där de har ett totalt engagemang på över tre miljoner kronor stämmer de av det halvårsvis, de prolangerar (förlänger) krediten som de kallar det. Detta är dock ingen utförlig formell utvärdering utan den kan bestå i att företagaren muntligt berättar vad som händer. Detta är inte heller nödvändigt då de, om de har beviljat ett lån på exempelvis fem år, inte kan säga upp det bara för att siffrorna är dåliga. Företaget måste ha missköts sig för att en uppsägning i förtid ska kunna bli aktuell.

Vid mindre engagemang verkar uppföljningen hos bankerna inte vara standardiserad på samma sätt, utan det sker mer löpande med kontroller av företagets konton och dylikt. Såsom Handelsbanken uttrycker det: *"Det är lite upp till den enskilde medarbetaren, det är den som vet hur bra det fungerar, eller inte fungerar."*

En annan viktig aspekt vid uppföljning är vilken risk banken tar med kunden. Är risken större sker en tätare uppföljning. Sparbanken Finn säger att de i en sådan situation kan begära in månadsrapporter, även om dessa inte är reviderade, för att få en uppfattning om situationen.

4.1.5 Finansiell information från kund

Samtliga respondenter svarar att de använder sig av finansiell icke-reviderad information från kunden. Det kan vara delårsbokslut, budgetar, likviditetsplanering etcetera. Det kan dock poängteras att då det handlar om små företag är det inte

säkert att de har en så omfattande administration själva men bankerna vill ändå få in dessa handlingar för att kunna göra en ordentlig bedömning av företaget.

Alla banker anger att årsredovisningen är en viktig del i framförallt uppföljningsarbetet och kontrollen av den lämnade krediten. Problemet med årsredovisningen är dock att den ofta inte inkommer förrän efter sju-åtta månader efter bokslutet. SEB använder till exempel bokslutet för att göra sin årliga genomgång av alla krediter de lämnat ut. Men som Sparbanken Finn poängterar så är det oftast mest intressant att se vad som händer just nu och där ger delårsrapporter en bättre bild av företagets situation.

SEB säger att de har regelbunden kontakt med revisor och då framförallt vid bokslutet om de har några frågor. För övrigt tar de kontakt med revisorn om det har hänt något speciellt med företaget under året. Sparbanken Finn säger att det är en önskemodell att få träffa revisorn speciellt när de går igenom årsredovisningen. Handelsbanken däremot säger att det inte är förrän det går riktigt dåligt för ett bolag som det är läge att ta kontakt med revisorn, men det är relativt sällan: *”Om allting går bra och rullar på som det ska brukar vi inte ha kontakt med revisorn.”*

Även om respondenterna lägger viss vikt vid den finansiella informationen företaget tillhandahåller är tilltron respondenterna har till informationen begränsad. Sparbanken Finn menar att då de oftast får dessa siffror direkt från kundens bokföringsprogram måste de vara mycket kritiska till dem. *”Företaget kan ha producerat vilka siffror som helst.”* Alla respondenter är överens om att graden av tilltro de fäster vid den icke-reviderade redovisningen ett företag presenterar beror mycket på vilket förtroende det har för företaget/företagaren. Om de känner att företaget har ordning och reda lägger de större vikt vid informationen medan de företag som är allmänt slarviga och/eller inte behärskar bokföring och redovisning naturligtvis inte får samma förtroende. Handelsbanken menar att det finns två saker som en företagare alltid har koll på; nämligen hur mycket han har sålt för och hur mycket pengar han har på bankkontot men tillägger: *”Men det finns ju rätt mycket annat som är intressant.”*

4.1.6 Tilltro till redovisning/revision

Alla respondenter värdesätter revision högt. Sparbanken Finn säger att de: *”... tittar på revisionsberättelsen innan vi börjar titta på siffrorna och det säger en hel del!”* De menar att det utgör en kvalitetsfaktor och en säkerhet för dem att någon annan har granskat siffrorna i företaget och tar ansvar för att det är kontrollerat. Det handlar i grund och botten om en extra kontroll på företaget. Handelsbanken menar att de har en del företag som de inte hade vågat låna ut pengar till om dessa företag inte hade haft en granskad årsredovisning. Samtliga respondenter säger dock att de har råkat ut för fall där en revisor har kontrollerat redovisningen men att det ändå har funnits brister som de inte skulle acceptera, men att de trots detta ändå är positivt inställda till den extra kontroll som utförs av revisorn.

Även om inte revisorn har möjlighet att kontrollera alla delar av företaget innebär kontrollen att företagen sköter sin bokföring bättre samt att de har någon att vända

sig till i redovisningsfrågor när det själva inte har kompetensen. SEB menar att detta är jätteviktigt då: *”Många av företagen är inte så bra på ekonomi, de är bra på det de sysslar med men ekonomi kommer sist på deras dagordning. Det är inte det intressant för dem.”*

Förtroendet för den enskilde revisorn pekar både SEB och Sparbanken Finn på. SEB säger att en av de uppgifter de kontrollerar är vem som är revisor för deras kund. Om det visar sig att företaget har en revisor med ett, i deras ögon, sämre rykte rekommenderar de en annan såvida inte företaget har en bra relation med den revisorn. Sparbanken Finn är mer försiktiga men menar att det finns tillfällen då de vill att företaget byter revisor. Detta gäller särskilt vid stora krediter och stora risker där de behöver känna trygghet.

4.1.7 Konsekvenser av ett avskaffande av revisionsplikt

Samtliga respondenter menar att det största problemet med ett eventuellt avskaffande av revisionsplikten kommer att vara den minskade tillförlitlighet de kan sätta till de siffror företaget tar fram. SEB och Sparbanken Finn jämför en sådan situation med den befintliga problematiken kring enskilda firmor och handelsbolag. Generellt sätt anser alla respondenterna att det kommer leda till att de har ett sämre underlag när de ska göra en kreditbedömning av en eventuell kund. Dock skiljer sig deras syn på hur de ska hantera detta problem.

SEB och Handelsbanken säger att de kommer att kräva revision i de allra flesta fall, de ser det som en förutsättning för att kunna ge kredit. Sparbanken Finn säger att de kommer att göra en bedömning från fall till fall, och att detta kommer leda till krav på revision i vissa fall. De ser dock andra möjligheter, såsom någon form av utlåtagande av revisor eller något form av intyg. De tror att det kommer utvecklas en del olika varianter för att få någon form av kontroll. Men i de fall där det finns en högre risk eller någon annan form av tveksamhet kommer de också att kräva revision.

SEB och Handelsbanken menar att personlig säkerhet kommer att bli ett sätt att säkra sig mot den minskade tilliten och den därmed ökade risken ett avskaffande av revisionsplikten innebär. Handelsbanken menar att det vid ett avskaffande mer kommer handla om tilliten till personen bakom företaget och att de då också personligen får garantera att allt står rätt till. *”Vågar de inte ställa personlig säkerhet vågar vi inte lita på siffrorna.”* SEB säger att de också kommer att se mer på privatpersonen bakom företaget och att de kommer kräva ett större ”commitment” från denna. *”Det funkar inte ifall det inte finns en kontrollfunktion och inget personligt ansvar.”* Sparbanken Finn kommer dock endast i undantagsfall att kräva personlig säkerhet.

Handelsbanken och Sparbanken Finn säger att ett avskaffande av revisionsplikten inte kommer att leda till sämre villkor för kunderna. Handelsbanken säger att de inte arbetar på det sättet att acceptera en högre risk för ett högre pris. De skall alltid känna sig säkra på att kunden skall kunna betala tillbaka, om de inte är övertygade om det kommer de inte att bevilja kredit. Sparbanken Finn tror att den allmänna tendensen på marknaden med olika typer av klausuler i kontraktet med kunden kommer att öka. Som exempel kan nämnas; att årsredovisningen skall

vara inlämnad inom en viss tid, att företaget inte får ge utdelning utan bankens godkännande, att företaget skall ha en viss angiven soliditetsgrad eller visst andel eget kapital i företaget. De tror att utvecklingen kommer att föra med sig fler liknande klausuler i kontrakten. SEB ser dock en utveckling mot sämre villkor för kunden men då i form av personlig borgen och in-teckning i privat fastighet.

Sparbanken Finn och Handelsbanken framhåller att ett avskaffande av revisionsplikten skulle innebära mer arbete för dem då de skulle bli tvungna att *”ta på sig revisorsglasögonen”*. Sparbanken Finn menar att det merarbete som de utför på något sätt måste inarbetas i kostnaden för den tjänst man levererar och att det eventuellt kan leda till högre priser om de blir tvungna att utföra denna kontroll. *”Det kan bli mer kostsamt för företag om kreditgivarna kräver mer kontroll.”*